

A
MAGYAR NEMZET ŐSTÖRTÉNETE
ÉS
A ZSIDÓSÁG

ÍRTA:
PÁLFI KÁROLY
Ny. r. ref. táborig főesperes.

BUDAPEST, 1933.
MÁTÉ ERNŐ KÖNYVNYOMDA, VHI., JÓZSEF-UTCA 61.
TELEFON 461-81.

Az árják.

K. e. mintegy tízezer esztendővel a mai Perzsia, Afganistán és Beludzisztán területén élt egy nép, melyet ma árjának, vagy országa, Irán nevééről iráninak nevezünk. E nagy földrészen a lakosság sok ezer évig egy helyben lakott, aminek következtében teljesen a meglévő természeti viszonyokhoz alkalmazkodott. Irán nem alkot sem földrajzi, sem éghajlati egységet, hanem számos, egymástól elkülönülő hegységből, lapályból, tóvidékből és lefolyástalan medencéből áll, ami szükségképen hozta magával, hogy az egyes vidékek lakói, mivel egymással nehezen érintkezhettek, nyelvben is eltávolodjanak; vagyis eredetileg kétségkívül azonos nyelvük számos nyelvjárássá, sőt idővel több külön nyelvvé alakuljon.

Mivel pedig e nagy birodalom legtöbb pontjától az államfő székvárosa messze esett, különösen a széleken — mint Jób könyvében olvassuk — az egyes községek kivoltak téve a szomszéd népek rablótámadásainak, amelyek ellen a megtámadottak csak saját erejükkel védekezhettek. Ily módon bizonyos helyi hazafiság (lokálpatriotizmus) fejlődött ki bennük, melyet még nevelt és az államhűség hátrányára túlfejlesztett az a tény, hogy az uralkodók az udvartartás és hadviselés céljából adót vetettek az egész birodalomra anélkül, hogy a polgárság nagyrésze annak valamely hasznát látta, vagy érezte volna.

Az árja nép tehát az apró földrajzi tagozódás — és az államhatalom messzesége—, sokszor lazasága következtében már igen korán helységekben és törzsekben szervezkedett; a határ-villongások és egyéb érdekellentétek miatt pedig nemcsak az állammal, hanem faj testvéreivel is sokszor hadilábon élt. Kz az állapot rendkívül előmozdította a nép bátorságát, vitézségét és a

haditudomány fejlődését, de ugyanez vérébe oltottan gyűlöletet kíméletlenséget és kegyetlenséget is.

Köztudomású tény továbbá, hogy az Indiai Óceán vizpárái a felette uralkodó szelek iránya folytán az év egyik felében Abessiniában, másik felében pedig Indiában csapódnak le; vagyis Irán rendszeren kimarad az eső útjából és csak egy-egy eltévedt, vagy félresodródott páratömeg áztatja meg szabálytalan időközökben állandóan száraz és szomjas talaját. Ez a körülmény arra kényszerítette Irán lakóit, hogy a vízzel takarékosan és észszerűen gazdálkodjanak; vízgyűjtőket és csatornákat építsenek és e munkáikban, valamint a földművelésben minden található erőt, tehát az állatokét is felhasználják.

A szárazföldi éghajlat, a magas hegyek és mély völgyek, hőfokkülönbségei — mint Jób és a Példabeszédek könyve tanúsítja — gyakran idéztek elő tavaszi; sőt nyári fagyokat is; amiért mindig bizonytalan volt a termés, dacára a szárazság elleni sikeres védekezésnek. Ez a tapasztalat viszont arra ösztönözte az irániakat, hogy szilárd lakóházakat és raktárokat építsenek; többet termeljenek, mint amennyire egy-egy évben szükségük van és minél nagyobb készleteket rakjanak félre az esetleges sovány esztendőkre. A szilárd építkezés szükségessége magával hozta az összes iparágak megteremtését és a nép ily iránjni ügyességének, találékonyságának állandó fejlődését. A munka pedig, melyet eleinte a természet és az életösztön kényszerített az árjára, a hosszú évezredek folyamán szokásává, életelemévé, sőt örömévé és szórakozásává magasztosult, ami testének is minden más fajfelett kiemelkedő magasságot, arányosságot és szépséget adott. De a termelés erőltetésével és a készletek gyűjtésével természetévé vált a halmozási vágy is, mely takarékoságban, sokszor kapzsiságban, nem ritkán az egész világot felfalni akaró telhetlenségben jutott és jut ma is kifejezésre.

A jólét és megtelepedés állandósága meghozta a szív nyugalmát, elégedettségét, örömet és életrekeltette a kedélyt, mely a természet szépségének és félelmetességének bámulása közben megtalálta az isteneket s nekik emberi otthont építve, őket szolgálkával és élelemmel ellátva; fénnel, pompával, a költészet és művészet minden nagyszerűségével körülvéve, — tiszteletük örök biztosítása végett megszervezte az egyházat.

A hol egyház van, ott van hivatal és könnyű megélhetés, oda tehát nemcsak a vallásos érzés és kedély által áthatott lel-

kek igyekeznek, hanem még inkább a számító életművészek. Ám ha amazokat emezek nem túrhatják is ki teljesen, de előbb-utóbb mégis föléjük kerekednek és az egyházi élet fejlődésének irányát mindig ezek, azaz a hivatlan próféták szabják meg. Ezen irány pedig az első egyház megalakulása óta három cél felé mutat, melyek azonban egy vonalon, egymás mögött sorakoznak, azért stratégiai szempontból rendkívül előnyösen, az erők szétforgácsolása nélkül ostromolhatók meg. Ez a három cél: a jólét, a vagyon és a hatalom. Innen aztán az olyan vallásrendszert, melyben a papok híveik kegyességét és áldozatkészségét úgy használják ki, hogy azokból maguknak embertársaik átlagos életszínvonalától elütő jólétet, vagyont és hatalmat szereznek, — klerikalizmusnak nevezzük. A hol egyház van, ott mindenütt van kisebb-nagyobb klerikalizmus is: de mivel a sziv- és kedélyélet sehol- sern fejlődött ki annyira, mint az áriánál; természetszerűleg a klerikalizmus is ott burjánzott legmagasabbra és támogatva e faj veleszületett kapzsiságától, azóta borzalmas pusztítást végez és rengeteg nyomort, szenvedést idéz elő az egész földön mindenütt. Iránt már igen korán megfertőzte a klerikalizmus, mert Zarathustra, a ki K. e. 5200 körül élt, — hitjavító tanait, mint rég ismert igazságokat adja elő és annyira fel van háborodva a papok ellen, hogy egyenesen megölésüket és kiirtásukat kéri a néptől és a királytól. Vistaspa király erre megkezdi a nagy tisztogatást és rá nyomban megindul a népvándorlás Iránból kelet-észak- és nyugat felé.

Az áriák eme szétrebbenését a 6-ik évezred elején általában légköri változásokkal és eltolódásokkal magyarázzák a régészek. E feltevésnek azonban szilárd alapja nincs: mert mint Mezopotámiáról tudjuk, úgy Perzsiáról is csak azt következtethetjük, hogy nem a terméketlenség okozta a lakosság elvándorlását, hanem a háborúk pusztították el az öntöző műveket és idézték elő a föld elsivatagosodását, de ugyancsak a háborúk ritkították meg és kényszerítették menekülésre a lakosságot is.

A kivándorolt áriák, a hol hamarosan megtelepedhettek, mint Indiában és Egyiptomban, — rögtön a klerikalizmus leg-túlzóbb alakja, a kasztrendszer szerint rendezkedtek be, a mi kétségen kívül igazolja, hogy ezt az elvet őshazájukból hozták magukkal, a honnan nagy belháborúk után épen e miatt kellett a papoknak híveikkel együtt menekülniük.

Az őshazából kelet felé menekülő áriák szerencsésen beha-

toltak Indiába én azt hamarosan meghódították. Az északi irányban vonulók a Káspi-tenger mellett feljutottak az Ural déli lejtőjéhez, a honnan, mivel keletre erős turáni népek laktak, a Volgán át Európába szorultak. A nyugatnak tartók azonban csak az Eufrates középfolyásáig juthattak, mert ott újtukat állta és dél felé, Síríának és Egyiptomnak kényszerítette őket egy nagy hatalom, melynek népét Maneto, egyiptomi történetíró után ma hiksos-nak nevezik. Erről a birodalomról az otestámentom is több helyen megemlékezik és azt Kus, vagy Havilah névvel jelöli meg,

Hogy a hiksosok valóban éltek és Elő-Ázsiában hosszú időn át nagy birodalmat tartottak fenn, — azt sok egyéb forráson és a biblián kívül a ehikágoi egyetem keleti intézetének ma is folyamatban levő ásatásai, melyek eredményéről Van den Osten tanár 1931. júniusában Ankarában beszámolt, minden kétségen kívül igazolták. A biblia azonban több Kus és Havilah nevű országról beszél, melyek közül egy Kisázsziában az Arras,- egy második a Csarak folyó mellett, egy harmadik Dél-Judeában, egy negyedik Dél-Arábiában, a Vörös-tenger mellett, egy ötödik Afrikában Felső-Egyiptom és a Vörös-tenger között terült el,

A magyar faj történelemelőtti viszontagságainak és a sémi népek eredetének megismerése végett rendkívül fontos és szükséges a hiksos kérdés megvilágítása, azért a továbbiak folyamán igyekezni fogok, hogy ezt a kérdést a tudomány mai eredményei és eszközei által tisztázzam.

Mint Van den Osten tanár helyesen megállapította, a hiksosok turániak voltak és a Kaukázuson át nyomultak Élő-Ázsiába. Hogy azonban történetük további folyamára a tudós régész helytelen következtetéseket von le és őket a hittitákkal összetéveszti; ez azért van, mert ő a biblia erre vonatkozó adatait nem ismeri,, vagy nem érti: főképen pedig mert nincs tudomása arról, hogy hová tűntek el és hol vannak ma a hiksosok.

A turániak.

Az Iránnal szomszédos és tőle északra fekvő nagy turáni alföldet a történelem előtti időben tengervíz borította, amit a rajta elszórt kisebb-nagyobb sóstavak igazolnak. Az irániak még a fejlődésnek igen alacsony fokán álltak, amikor ez a Turáni tenger földtani változások következtében dél-északi irányban apadni és kiszáradni kezdett. A víztől elhagyott területekre ekkor keletről nagyobb számú mongol, délről pedig kisebb számú árja népek tódultak, melyek keveredéséből egy új népfaj, a turáni keletkezett. A mongol és árja őselem a turániak nyelvében, bőrszínében és testalkatában ma is feltűnő és kétségbevonhatatlanul kimutatható.

A turániak e földterület sorsát meghatározó két nagy folyó által teremtett lehetőségek szerint két államban tömörültek, melyek közül a keleti a Sirdarja medencéjét, a nyugati pedig az Amadarjáét foglalta magában. Valamint pedig az árják nyelvét, jellemét, szokását, sőt még testalkatát is a természeti viszonyok alakították az ismert mértékre: úgy e kettős turáni fajnak az árjákétól teljesen elütő, sőt azokéval egyenesen ellentétes testi és lelki tulajdonságait is a földrajzi helyzet fejlesztette ki.

Turán éghajlata enyhe és meleg volt; lakóinak tehát nem kellett házakat építeniök, mert a ritka eső és erős napfény ellen sátraikban is elegendő védelmet találtak. Földművelésre és kertészetre alkalmas föld itt csak a folyó partokon volt ugyan található, de ott aztán minden évben bő és biztos termésre számíthattak a földművelők; tehát felesleges lett volna hosszabb időre készleteket felhalmozniuk. A hegyes és dombos vidékek vadon termik a legízletesebb gyümölcsfajtákat; a két folyó és a sok tó bővelkedik halban; a végtelen puszták pedig kiapadha-

tatlan legelőt nyújtanak a juhnyújaknak, melyek a szárazságtól és hőségtől kiaszott fűvön is vigan éldegélnek és hónapokig sem érzik meg az eső hiányát. Turánban tehát volt némi földművelés, halászat és vadászat; de mégis, mivel az ország legnagyobb részét a füves puszták alkották, a juhtenyésztés képezte a lakosság főkeresetforrását. Mindez a foglalkozás igényelt ugyan némi munkát, de fáradtságot és nagyobb megerőltetést nem: azért a turáni ma is kelleetlenül végzi a nehéz munkát és azt inkább kényszerűségnek, vagy büntetésnek tekinti, mint szórakozásnak. A pásztorkodással a végtelen legelőkön velejárt, hogy a nyájak őrzőikkel együtt nagy területeket bekalandozzanak és így messze vidékek lakói egymással állandóan érintkezzenek: azért itt nem nyílt alkalom elzárkózásra, tájnyelvek kialakulására és lokálpatriotizmus kifejlődésére. Az Amudarja medencéjében és tőle nyugatra a Káspi tengerig sok évezreden át egységes nép élt, az egy nyelvet beszélt és nagyjában egyféle foglalkozást űzött. Mivel pedig e nép életérdeke azt kívánta, hogy e nagy területen nyugodtan kalandozhasson, — amit csak az egész nép összetartása biztosíthatott, — rokonszenvvel nézte a központi, vagyis államhatalom kifejlődését.

A turáni nép nem ismert éhséget, inséget, hideget és rossz szomszédot, azért nem látott rossz szellemeket és ellenséges isteneket maga körül. Amit ő látott, az csak javára és segítségére szolgált; de azok közül is az égen kívül, melyet „ten”-nek nevezett és egyedül imádott, a juh és holdvilág állt legközelebb szívéhez: az előbbi azért, mert tőle nyerte élelmét, ruházatát és sátra anyagát, az utóbbi pedig azért, mert az oroszlán és farkas éjjeli támadását a nyáj ellen szelíd fényével elárulni és meggyújtani segítette. Ha a hold éjjel nem világított, akkor pásztortüzeket kellett gyújtani, ami nagy nehézséggel járt a fátlan pusztaságon. És íme! A turáni pásztor nemcsak a holdat látta fenn az égen fényleni, hanem a nyáj vezére is díszre, a kos is ott járt és ragyogott előtte a mennyboltozatán: azért tisztelete az ős Ten-en kívül e két tünemény felé fordult elsősorban és legnagyobb mértékben.

A turániak érzelmvilágát is, mint minden népfajét, a nemi, vagy házaselet köztük kialakult módszere szabta meg. A kisebb közösségekben élő férfi csak kevés nőt látván maga körül, nem jött arra a gondolatra, hogy nagyon válogasson és a kiszemelt nőért vetélytársaival küzdelmet folytasson. Ő a nőt vásárolta

ott, ahol legközelebb találta és benne elsősorban segítőtársát látta, akít éppen azért nem „nőmnek” nevezett, mint az irániak, hanem „feleségemnek.” Mivel pedig az élelem és ruházat előállításában teljesen feleségére volt utalva, jobban megbecsülte azt, mint az árják: családja nőtagjait becéző szavaiban az éghez és naphoz hasonlította (arám, menyem, napám, menyecske) és sohasem szennyezte be sátrát többnejűséggel. A nemi és házaselet ilyen egyszerűsége és sima mederben folyó nyugodtsága azonban eleve lehetetlenné tette a nagyobb féltékenységet; az öröm, bánat, szégyen és diadal érzésének magasra lobbanását, de egyúttal a művészetek, főleg a zene és költészet kifejlődését is. Az árja teljesen át van hatva ezen érzésektől és azokat ráruhazza isteneire is; azért az ő vallása tele van szinnel, szenvedéllyel, türelmetlenséggel, kegyetlenséggel, mély, benső áhitattal és külsőségekben tobzódó imádással. A turáni mindezt nem ismeri; felfogni, megérteni sem tudja: ő a természet jótékony hatalmait, az eget, holdat és a kos csillagzatot csak szereti és tiszteli, de ezeken az egyszerű érzéseken túlhaladni nem bír.

Mindezen testi és lelki tulajdonságok több ezer év alatt természetesen fejlődtek ki a turániakban és annyira lényegükké váltak, hogy később — változott életviszonyok között sem tudtak azokból, sőt mai napon sem tudnak csak egyet is elhagyni, vagy megtagadni. E tény ismerete azonban rendkívül fontos és értékes a történelem előtti kor megvilágítása és a különböző kevert népfajok létrejöttének megállapítása céljából; de a vallásos szervezetek, tantételek, papi rendek és istentiszteleti szertartások megértése végett is.

A kosiak.

K. e. mintegy 8 ezer esztendővel Turán lakói már nagyon elszaporodtak, azért a területben és számban is erősebb keletiek, a török-tatórok könnyebb mozgás és megélhetés végett megtámadták a nyugatiakat és kiverték őket hazájukból. A nyugati turániak akkor először az Ural folyón át a Volga felé vették útjukat, de ott a kemény telek miatt nem érezték jól magukat, azért hamarosan átkeltek a Kaukázuson és az Ararát hegység körül telepedtek le. Szállásaik itt a Tigris völgyében lenyúltak Ninivéig, a mai Mosulig; a Földközi tenger partján pedig a föníciai Tyrusig, mely várost ők alapították és azt sziklatalaja miatt Csórnak nevezték el, miként a fehérmegyei Csór község is sziklás talajától kapta nevét, amely szó ősmagyar nyelven sziklát jelent. Csórtól északra nevezetesebb szálltaik voltak: Arad, Árvád és főleg a mai Aleppó helyén épült Árpád, mely utóbbi a K. e. 8-ik században a keletről fenyegető nagy veszedelem miatt rövid időre székhelye is volt a birodalomnak és fejének, vagy vezérének.

Firduzi, a magyar honfoglalás korabeli nagy perzsa költő azt írja hires költeményében, a Sahnahméban, hogy a turániak szőnyegekbe félholdat és kosfejet szőnek; diszmeneteiken pedig elől kék zászlót visznek, melyet a félhold ékesít és fejedelmük trónjának lábait is kosfejek díszítik. Az Isten után tehát a hold és a kos volt a turániak vallásos tiszteletének két mellék tárgya és mikor a nyugati turániak új hazájukat az Ararát körül megalapították, azt eme két égi jelenségről a Kos és Holdvilág birodalmának, magukat pedig kosiaknak nevezték el. Tudjuk azonban, hogy a nép Földünk eme kísérőjét nem Holdnak, hanem Holdvilágnak mondja; sőt mivel a holdnap összetételét hónapná.

egyszerűsíti, joggal következtethetjük, hogy a holdvilágot is már ők rövidítették hóvilágra, melyet aztán a sémiták havilah-há. ferdítettek el.

A Kosi birodalom mintegy 7 ezer esztendeig állt fenn ezen a területen, amikor K. e. 728 és 722 között IV. Salmanassar assyr király megtámadta és legyőzte az árpádiakat (Kir. II. 18-34), mire a kosiak visszahúzódtak az Ararát mögé, az Arras és Csarak völgyébe. Minthogy azonban ezen a területen az egész nemzet nem fért el, egy része a finnek, esztek és zürjének kényszerűségből átmentek a Kaukázuson is. Hogy ezek az ágak akkor szakadtak el a törzstől és nem a Turánból való kijövetelkor, azt igazolja az a tény, hogy a manók már szerepelnek mondáikban és vallásos fogalmaikban, amelyek lételének ismeretét csak Zarathustra után 2-3 ezer évvel vehették át a turániak a perzsáktól.

A kegyetlen, vérengző assyrok által megtizedelt és az emiittett népek elszakadásával még tovább gyengült kosiak ettől fogva nem tényezők a történelemben. Xerxes, Dárius és Nagy Sándor elvonul mellettük hadaival és figyelemre sem méltatja őket. A K. előtti harmadik század végén azonban még ott vannak az Arras és Csarak mellett, mert Mózes I. 2-11, 13. v. mely ebben a században íratott, őket, mint ott levőket említi meg. De ezen idő tájban Seleucus, Nagy Sándor egyik alvezére nagy birodalmat alapít Elő-Ázsiában, melybe belefoglalja és meghódítja Perzsiát és Kis-Ázsiát is a Fekete és Káspi tengerig. E küzdelemben a kosiak ismét alul maradtak és kénytelenek voltak vagy meghódolni, vagy új hazát keresni. Mint történetük eddigi folyamán mindig, most is az utóbbi lehetőséget választották. Száz év múlva Seleucus egyik utóda, Nagy Antiochus már üresen találja az Ararát környékét és médeket, meg sémitákat telepít oda, akiknek összeházasodásából lettek az örmények. A kosiak tehát a harmadik században végleg elhagyták Elő-Ázsiát és a Volga mellé költöztek, ahol néhány száz év múlva mint magyarok jelennek meg a történelem színpadán.

Hogy a turániak előázsiai hazájukat két égi testről nevezték el, az abban a korban természetes és szokott eljárás volt. Hiszen tudjuk, hogy a kínaiak is a mennybirodalmának, a japánok pedig a fölkelő nap országának nevezték hazájukat. Ezenkívül a továbbiak folyamán több néppel fogunk találkozni, amelyek

szintén egy-egy égi vándorral hozták magukat és országot ilyen összekötésbe.

A kosiak Elő-Azsiában is főleg állattenyésztésből éltek, mert az ottani talaj még kevésbé volt alkalmas földművelésre, mint a turáni. A pásztorkodáson kivül csak a bányászatban értek el figyelemre méltóbb eredményt: a biblia szerint u. i. (Móz. I. 2-11) a Csarak mellett gazdag arany és drágakő bányáik voltak. Innen magyarázhatjuk meg azt a különben érthetetlen jelenséget, hogy őseink között a honfoglaláskor kiváló ötvösök voltak és hogy ők aranyban, meg ezüstben bővelkedtek, mert főembereikkel együtt mindenütt ékszereket temettek el.

Az állattenyésztés, az egységet nélkülöző földrajzi helyzet, a föld terméketlensége, a lakosság elszaporodása és az elkalandozás lehetősége képtelenné tette a központi hatalmat, hogy az egész nemzetet ellenőrizze és összetartsa. Azért egyes rajai a Tigris és Eufrates völgyében lementek a Perzsa-öböl; mások Sirián és Palesztinán át nyájaik legeltetése közben elkalandoztak a mai Mekkáig és Adenig; egy harmadik nagyobb karaván behatolt Egyiptomba és ott felvándorolt egészen Sudánig. Az anya-állam eme megszökött gyermekei a településre alkalmas helyeken az ott talált földrajzi egységek alapján azonnal államokba tömörültek, melyeknek mindenütt Kos, vagy Hóvilág nevet adtak. Ahány ilyen Kus, vagy Havilah országot találunk a bibliai földrajzban, mindegyikben ott látjuk a Csaba nevű fővárost is, melyet azonban a sémiták, mivel a nyelvük a „cs” hangot nem ismeri, Sábának, vagy Sebának írják. Jellemző az anyaországhoz legközelebb eső ilyen Havilahra, hogy a fővárosa Berseba nevet visel, a mi Csabafiát, vagy Piókcsabát jelent (nem eskükutját, mint a theologusok eddig hitték); tehát világosan mutatja, hogy a kosiak az anyaország fővárosát is Csabának nevezték. Erről a fővárosról azonban nem szól sem a biblia, sem az assyr feliratok eddig megfejtett gyűjteménye; ami arra a feltevésre utal bennünket, hogy ennek a fővárosnak messze északon valamely védett helyen, bizonyára Erzerum, vagy Tiflis vidékén kellett feküdnie.

Nagy költőink a múlt században divatba hozták, hogy egyes helynevekből költött személyeket formáltak és körülöttük regéket, mondákat szőttek. Mivel nem egy ilyen regéről kiderült, hogy történeti alapja nincs; sok tudós a bibliai Árpád és Csaba helynevekről sem hajlandó elhinni, hogy a magyarsággal valamely

vonatkozásban állnának, vagy épen történeti személyeket jelölnének. Ezek a tudósok azonban csak azt árulják el, hogy nem hatoltak sem-e kérdésnek, sem a bibliának mélyére. Firduzi a turániak egyik vezéremberét Varasadnak nevezi, ami kétségtelenné teszi, hogy a Varasad szó személynév volt a turániaknál; és mikor a magyarok a Dráva jobb partját megszállták, ottani főszállásukat feltétlenül vezérükről nevezték el Varasdnak. Hasonlóképpen a babiloni emlékeken olvassuk, hogy az akkádok vezére Turdán volt, amely név kétségtellenül használtatott a honfoglaláskor is és Torda város csak egy ilyen nevű főemberrrel kaphatta nevét. Az irániak városnevei mögött isteneket, vagy szenteket, a turániakéi mögött vezéreket és fejedelmeket kell keresnünk. A három Csaba nevű város tehát a bibliai földrajzban nem jelent egyebet mint hogy a kosiak több nagy fejedelme, főképpen pedig az, aki őket Elő-Azsiába vezette, feltétlenül Csaba volt: de bizonyára közülök nem egy viselte az Árpád nevet is.

A kosiak mint egy 3 ezer esztendeig nyugodtan kalandozhattak Mezopotámiában, Arábiában, Siriában és Egyiptomban, mert e területek őslakói Afrikából átszivárgott feketék voltak, akik szervezetlenségük és alacsony értelmi fejlettségük folytán e pásztorok útjába akadályt nem gördítettek, sőt nekik meghódolva, szolgálóikká, azaz rabjaikká lettek. De mint már előbb említettem, K. e. 5200 évvel Iránban Zarathustra végrehajtván a nagy hitújítást, kizárólagossá tette az egy Isten imádását, a sok istenhithez ragaszkodókat pedig papjaikkal együtt kiűzte a birodalomból. Ez esemény következtében óriási néparadat zúdult a Tigris és Eufrátes völgyére, melynek hullámain a kosi anyabirodalom visszaverte ugyan, de a tőle elkalandozott kosi rajok lassanként belefűlladtak.

A sémiták.

A szétszórtan élő kosiak tehát a nagytömegű árjakat viszszaosztani nem bírván, velük hosszantartó küzdelmet folytattak; de az ellentétek közöttük lassanként kiegyenlítődtek s mintegy 3 ezer év alatt egy új népfajjá olvadtak össze, melyben benne voltak már a feketék is. Ez az új népfaj a „sémita” = napimádó nevet viseli, melybe az árja átvitte ipari készségét, szorgalmát, telhetetlenségét, kegyetlenségét és klerikalizmusát; a kosi-nyelvét és államalkotó képességét; a néger pedig göndör haját, duzzadt ajkát és érzékiségét. Ezek voltak és ezek ma is a sémita faj jellemző tulajdonságai, mellyel tehát a rokonságot meg nem tagadhatjuk, de vele dicsekedni sincs okunk.

A sémita nyelv — eltekintve egyiptomi ágától — a K. e. első évezred végére már oly egységessé alakult, hogy két legtávolabbi tájnyelve, a babiloni és a palesztinai nem különbözött jobban egymástól, mint a spanyol és portugál nyelv, vagy a palóc és göcseji nyelvjárás. Ez az egység a köztük állandóan dúló háborúknak és az élénk kereskedelmi tevékenységnek volt köszönhető, melyet a babiloni és ninivei, főként pedig a föníciai kereskedők kifejtettek. Erről Ézékiel könyvének 27. részében hű leírást olvashatunk.

A sémita nyelv jellegzetességét a turáni elem adta meg, mely nyelvtana több szabályát az új nyelv törvényévé tette, de szókincséből is bőven kölcsönzött neki, ami tisztán, vagy elferdítve ma is felismerhető.

A sémita nyelvben van magánhangzóhaaomilás, de nincs benne nemi megkülönböztetés, sem merev szórend; a cselekvést minden módban én időben az ige egységes alakja fejezi ki; birtokom névnél helyett birtokos személyragokat használ és a ra-

gokat személyragozza: névelője a magyar „a”-ból alakított „ha”, melyet nem ragoz, de nem ragozza a jelzőt sem. A turáni nyelvből vett szavai közül nevezetesebbek: ani = én; atta = te; oto = öt: ze = ez; aba = jpa.; akbár = egér; bakar =- ökor; «hamor = számár; kinot = kin; kikkár = kör stb. Vannak turáni eredetű szavak, melyeket a sémita nyelv a névelővel együtt vett át; ilyenek: arab = a rab; ara = a ra, vagyis fiatal leány; ajal = a nyúl (később a szarvas); apar = a por; assur = az ur stb. Vannak turáni eredetű sémita szavak, melyek mint magyar helynevek még használatnak ugyan, de jelentésük nálunk már feledésbe ment; ilyenek: arad = vádló; atád = tüske stb. Vannak turáni szavak, melyek a sémita nyelvben más értelemmel bírnak, mint a magyarban; ilyenek bikre és bikra, melyekkel a sémita a tevesikót jelöli, a magyar pedig kissé változott alakjukkal, a birgével és birkával a juhot. A sir szó a sémita nyelvben éneket jelent, a kobak sisakot, a rém bölénybikát, míg a mi „ha” föl-tételes kötőszókat a sémita kérdőszó gyanánt használja.

Érdekes az oroszlan szó története, melyet a turániak az irániaktól kölcsönöztek „leon” alakban. Ez elé később oda tették az „erős” jelzőt és vele állandóan együtt használva, oroszlaná olvastották. Még nem olvadt össze az erős és leon szó, mikor a sémita faj létrejött, azért ezt a szót úgy vette át, hogy a leont egyszerűen elhagyta, az erősből pedig arikot, majd árit alakított. A három faj és három nyelv összeolvadását mutatja az a Babilonban talált felirat, mely a hetedik napot „jum nukh libbi”-nek, azaz a sziv nyugalma napjának nevezi. E három szó közül a jum valószínűleg néger eredetű, a nukh azonos a magyar nyugalommal, a libbi pedig az árja-német leben-nel.

Végül álljon itt a biblia első mondata származástaniilag elemezve. Börésit bárá elohim et hassámaim v et háárec = Kezdetben teremté Isten az eget és a földet. A börésit szóban a bö azonos a magyar ban-ben raggal; a résit pedig az árja angol raised-del. A bárá azonos a latin paro igével, de a magyar ige-ragozás félmúlt időragjával van ellátva. Az elohim szóban az eloh azonos a magyar élővel*, az im pedig a magyar egy birtokost és több birtokot kifejező személyraggal, melyet a sémita nyelv

Jegyzet:* Az eloh rövidítése az „Élő Bölcs”-nek, mely nem más, mint a persa Ahura-Mazda szó szerinti fordítása. E szónak az Isten jelölésére való felhasználása mutatja Zarathustrának a magyarok ösvallására gyakorolt hatását.

n többes szám általános ragjául használ. Az „et” a magyar tárgyrag, de a sémiták a szónak nem utána, hanem elébe helyezik, A Imssamaim szóban a „ha” a magyar névelő eltorzítása, asam pedig a latin coelumé. A v nem más, mint az az árja, főként szláv hang, mely hol v-nek, hol u-nak ejtetik ki és a melyet a szlávok előljárónak, vagy igekötőnek, a sémiták azonban kötőszónak használnak. Végül az árec, vagy errec azonos a német erz-, vagy erde-vel.

Az akkádok és sumirok.

Mezopotámia déli részében az Iránból kiözönlő árjak a kosiakat és feketéket már az ötödik évezred folyamán teljesen felszívták. Ugyanott meghonosították a földművelést és megkezdték a csatornák és városok építését, de államot természetük szerint nem alkottak, azért a történelemben feltűnő szerepet nem vittek. A Tigris és Eufrates völgye világtörténelmi jelentőségre csak K. e. 3500. körül emelkedett, amikor kosi anyabirodalom-ból bizonyára belvillongások következtében egy nagyobb néprajz vonult le oda és ott rendezett nagy államot szervezett, melybe belefoglalta a Persa öböl nyugati partvidékét, sőt Perzsiából is a Choaspes és Euleus folyók medencéjét. Ezt a hódító kosi néprajt a bennszülött sémiták akkád, vagy sumir néven nevezték maguk között, amely két szó közül az első Jupiterben nem hívót, azaz istentelent, a második pedig szamarat, azaz műveletlent jelent.

Az akkádok turáni természetük szerint se ki nem verték, se le nem ölték a meghódított sémitákat, hanem mintegy ezer esztendeig nagylelkűen és emberségesen uralkodtak felettük. Ezalatt azonban a sémiták kiismerték gyengéiket, szervezkedtek ellenük és utoljára belülről megdöntötték uralmukat. Az akkád birodalom romjaiból két sémita állam keletkezett: a babiloni és tőle északra a ninivei, vagy assyr. A Choaspes és Euleus medence akkádjai azonban, mivel köztük sémiták nem voltak, megőrizték fajuk tisztaságát és függetlenségét, sőt kicsinységük dacára Anzán név alatt oly erős államot sikerült szervezniük, hogy 2-300 évi erőgyűjtés után K. e. 2280-ban Babilont is bevették. Mivel azonban akkorra már a sémiták a kosi elemet ott teljesen kipusztították, az anzániak e régi fővárosukat megtartani és a régi akkád babi-

loni birodalmat új életre kelteni nem bírták. Az anzáni akkádok ímgly viszontagságok között a K. e. 6-ik századig fenntartották országukat, akkor azonban a minden szomszédot letipró perzsa uralom elől eltűntek és valószínűleg Szibéria és India turáni nép-töredékeiben élnek tovább.

Az akkád Babilon bukásakor a Perzsa öböl nyugati partján pásztorkodó akkádok szintén nem hódoltak meg a sémita Babilonnak, hanem mintegy kétezer esztendeig sabeánok, azaz csabaiak néven független nomád életet éltek és lassanként az arabokba beolvadtak.

Az akkádok történetére vonatkozólag több adatot találunk a babiloni téglafeliratokon, melyeknek megfejtését azonban nagyon megnehezíti az a körülmény, hogy nem maguk az akkádok, hanem a későbbi sémiták irták őket. így van egy felirat, mely azt mondja: „E várost az akkádok alapították és Ka-Dingirra-ki-nak nevezték, mely szó Bab-ilut (Isten kapuját) jelent. E feliratról sok érdekes adatot kihámozhatunk Babilon és az akkádok történetére vonatkozólag.

A Ka-Dingirra-ki nem más, mint dingirra-ki kapu, helyesen tengereki kapu, ami elárulja, hogy Babilon tengerei, azaz déli kapujánál volt az Eufrates partjain a kikötő, vásár és minden egyéb közéleti nyilvánulás; amint ez keleten minden városonál így volt és részben ma is így van. A tengereki kapu értelme mutatja továbbá, hogy ez a szó nem volt Babilon igazi neve; hanem a sémita kereskedők a város eme rájuknézve legfontosabb részének nevét ráruházták az egész városra, miként ma is a világkereskedelem Londont a Cityvel, New-Jorkot pedig a Wall-Streettel azonosítja. A következő kérdés, amely itt önkénytelenül felmerül: miért fordították a sémiták a tengereki kaput istenkapujának? Azért, mert ők a magyar tenger szót az Isten szóval összetévesztették. A ten u. i. ősz turáni nyelven azonos az éggel, melyet őseink történetük folyamán legtöbbször kizárólagosan Istenként imádtak: a gér pedig szintén ősz turáni nyelven idegent, vagy mást jelent, melyet a honfoglalás után a latin indigenusból alakított „idegen” szó szorított ki a használatból. A tengere tehát a. m. az ég mása, vagy képmása, mely azonos a vízzel is, mert benne látható az ég képe, Az akkádok Istent a vizek mellett imádták, mert képét a vizekben szemlélhették. Akiúrt Arthntöen ezek a sémiták abba a tévedésbe, hogy az akkádok istene a víz, vagy a tenger. Az akkádok minden kis vízben

az ég képét, vagyis tengert láttak, azért természetes, hogy mikor az indiai Óceán feltűnt előttük, azt a tenger szó többszámával fejezték ki. Amit mi ma tengernek nevezünk, azt a fogalmat őseink tengereknek mondták: azért adták fővárosuk déli kapujának a tengereki és nem a tengeri nevet.

Most pedig vizsgáljuk meg, hogy ha a tengereki kapu csak egy részét jelentette az akkádok fővárosának, mi lehetett és mi volt valódi neve. Ezt könnyen megállapíthatjuk a birodalom felbomlása után függetlennek maradt akkádok nevéből. A perzsaiak parti akkádokat u. i. ezután a sémiták sabeánoknak, az az csabaiaknak nevezték, ami kétségtelenné teszi, hogy mivel ezeknek sem Csaba, sem egyéb nevű városuk nem volt, nevüket csakis a régi fővárostól vehették. Babilon akkád neve tehát eredetileg szintén Csaba volt, mint a törzstől elszakadt összes többi kosiak fővárosa.

Csabán, a fővároson kívül még három magyar nevű várost találunk Mezopotámiában. Arpásdot (Arphaxad), Urt és Namárdot (Nimród.) Ez utóbbi nevéből az tűnik ki, hogy környékén egykor sok párduc tanyázott. A namár u. i. ősmagyar nyelven párducot jelentett, melynek használatát a magyarok később a kisázsiai görögöktől kölcsönzött ifardalis szó párduc eltorzításával felcserélték.

Az ősmagyar helynevek felismerésénél döntő fontosságú a „d” végzet. Olyan jellegzetessége az a magyar nyelvnek, mint az „sk” az oroszoknak, a „vaja” a szerbnek, vagy az „a” a latinoknak. A keresztyénség neve és leple alatt uralomra jutott idegen elem igyekezett nyelvünk eme sajátosságát is megsemmisíteni és minden községünket szentjeivel jelölni, de eddig csak rész sikerrel.

Mezopotánia folyóinak akkád nevei szintén könnyen felismerhetők a sémita torzításokból. Így a Tigris szó elárulja, hogy vele az akkádok e folyó vad, rohanó és pusztító természetét; a Fáradt (sémita Frat, görög Eufrates) névvel pedig másik nagy folyójuk nyugodtabb folyását fejezték ki; míg az Eufrates legnagyobb mellékfolyójának, a Habárjának (Khebar) nevében érvényesül az ősmagyarok ama szokása, hogy folyóik jelölésénél lehetőleg az „ár” szót használták. (Hamuárja, Zsirárja) innen a jó termő iszap föld ma is zsíros föld. (Ár-as=Arras stb.)

Hogy országukat miként nevezték maguk nyelvén az akkádok, azt viszont megtudhatjuk a bibliából. Mózes I.-10 és 11 részében u. i. azt olvassuk, hogy a sumirok és akkádok országa

Sinár földért feküdt: ez a Sinár nyomra vezet bennünket. A Bin szó mai magyar nyelven a keréktalpát szorító vasgyűrűt jelöli, a régi magyarok azonban a kereket, vagy korongot is értették alatta. Ezzel kapcsolatban a hold jelzésére a hovilágon kívül a hósin szót is használták. A sémiták a hold jelzésére a magyar nyelvből ezt a hósint vették át és pedig az egyiptomiak magát az egész szavat, melyet aztán khonsiwa ferdítettek, a keleti sémiták pedig a hósin második részét a sint-változtatlanul. A sinár tehát nem egyéb, mint a hóvilág, vagy havilah sémita fordítása, a miből kiderül, hogy az ősmagyarok itt sem tértek el eredeti szokásuktól, amennyiben ezt a hazájukat is a Hóvilág országának nevezték.

Az akkád Babilon bukása — és a romjaiból született két sémita birodalom megerősödése után azonban lassanként elhalványult és kiment divatból a kosiaknál a Kos és Hódviiág tisztelete. Az égi testek közül ez után Kámán néven a Saturnuszt tisztelték, melynek imádását a részben belőlük származó assyrok és babiloniak is átvették. Ezek a nemzetek azonban nem elégedtek meg Kámán istenítésével, hanem a bennük élő árja elem természete szerint áhítatukat kiterjesztették mind a hét bolygóra azal a sajátsággal, hogy a bolygók neveit nem az árja, hanem az akkád nyelvből vették át. így lett Assyria főistene Assur = Az Ur = az ég, melytől a birodalom nevét is vette; egyéb istenei pedig az Östörből alakított Istár, azaz a Venus bolygó; a Kámánból ferdített Keván és a Bélából rövidített Bél,*) vagyis a Mars csillag. Babilon főistene viszont az akkád Nap-ból hosszabbított Nabu, vagy Nebo.

A Kos és Hódviiág tiszteletét azért cserélték fel az ősmagyarok a Kánaánéval, mert a Perziából kivert árjakkal és később a sémitákkal évezredes harcokat kellett vívniok, melyek folyamán az eredetileg békés pásztornép verekedő, harcias nemzeté változott és az a hit érlelődött meg benne, hogy a véres fényű kóbor — sémita nyelven kabir — csillag, a Saturnus segíti küzdelmében; miként az árják is bizonyára vörös színe miatt választották Marsot hadi istenül.

Jegyzet:* Bél jelzője a magyar „maró”-ból képzett „merodach”=maró, pusztító; mely a Maróth, helyesen Maród helynevekben maradt fenn.

A mar szót azonban az árja ős elem vitte magával Turánba, mert bár ez a szó az árjáknál már kiment az általános használatból, a latin mars és az angol mar (elront) szavak az árja eredetet mégis eléggé igazolják.

Kámán tisztelete még a honfoglaláskor is fennált a magya-Toknál: ez volt azaz ujabban Hadúr néven emlegetett isten, a kinek a tátosok és bonczok a berkekben fehér lovakat áldoztak; a mit a helynevek bizonyítanak. így Szentgál község határában ma is van egy „Kámán berek”, Cegléden pedig egy Kámán, mely ma már szőlőhegy ugyan, de 30 évvel ezelőtt még szintén berek volt.

Mind a ceglédi, mind a szentgáli Kámán berek egy-egy magaslaton terül el, az utóbbi közelében egy termékeny dombháton van egy „Bonczod” nevű, mintegy kétszáz hold területű határrész. E tények kétségtelenné teszik, hogy ez a berek nem véletlenül, vagy egyéb okokból jutott nevéhez, hanem azt a honfoglaláskori magyarok jelölték ki hadi istenük tiszteleti, azaz áldozati helyéül és hogy ugyanők Kámán papjai, a bonczok el-tartására földbirtokokat utaltak ki.

Kámánnak és előzőleg a Kos csillagzatnak, meg a Holdvilágnak magaslatokon való imádása abban az időben már legalább hétezer éves szokása volt a magyaroknak, mert ezt a belőlük K. e. mintegy 6 ezer évvel kivált héber — hikosok vitték Palesztinába, a hol fenntartása végett ezer éves vitát, küzdelmet és harcot folytattak az árja-hittita elemmel, mely isteneit és azok kultuszát minden időben templomokba és általában falak közé igyekezett korlátozni. A héberek emez ős szokásának utolsó maradványa a mai nablusi samaritanusok húsvéti áldozása.

Kámán tisztelete később a palesztinai sémiták között is elterjedt, a minek nyomai a zsidók vallásában ma is megtalálható: amennyiben ünnepeik előestéjén ezt a csillagot lesik és ennek feltűnésekor kezdik meg az ünneplést.

Az egyiptomi klerikálizmus.

Az Iránból kimenekült árják bárhol telepedtek is le, természetük szerint mindenütt csak város-, vagy törzsszervezetet hoztak létre; államot nem. Kivételt ebben a tekintetben csak Egyiptom képezett, ahol menekülésük után száz év múlva, vagyis 5100-ban már egységes, nagy államban találjuk őket. Ez a kivétel azonban csak látszólagos; mert ha nyelvük és vallásuk ottani kialakulását megvizsgáljuk, mindjárt rájövünk, hogy az egyiptomi államot nem ők, hanem a Felső-Egyiptomban már előbb megtelepedett kosiak alapították, akik azután a földműveléshez értő irániakat, mivel rájuk a Nü völgyében nagy szükség volt, talán egyenesen behívták, de mindenesetre szívesen befogadták. A földművelés, ipar és tudomány terén működő árják olyan jólétet és kényelmet teremtettek az áldott folyamvölgyben, amilyenről a turáni őslakoságnak fogalma sem volt; és azt megízlelvén,, mikor az árja kultúra áldásai- és a nemzeti lét között kellett választania, inkább az utóbbiról mondott le, mint az előbbiről.

Jegyzet:* A Nil azonos a magyar nyil szóval, mellyel az ősmagyarok e folyó páratlanul egyenes medrét és irányát kívánták kifejezni. Minden jel arra mutat u. i., hogy e szó eredeti formája nem a nyil, hanem a nil volt; így az összes magyar eredetű sémita szavakban a gy, ty és ny hangok helyén g, t és n hangokat találunk. A magyar „vagyok” szónak pl. az egyiptomi nyelvben a „nuk” felel meg, ami azt bizonyítja, hogy e szó kölcsönzése idején az ősmagyarok nem vagyokot, hanem vanokot mondtak. De hogy az emiített hangzók csak a honfoglalás után és szláv hatás alatt honosodtak meg nyelvünkben, azt igazolják az összes árpádok korabeli nyelvméltékek is, melyekben c hangok közül egyik sem fordul elő, pl.: etety, ymleti ug hog ana Kciluttet, de qui legén neky atia. (Königsbergi töredék). Sőt még Balassi Bálint is „reménéget” és kicsint” ír „A magyar nemzet romlott állapotáról” című versében.

Egyiptomban tehát a három faj összeolvadása békés úton, már az első száz év alatt bekövetkezett; azért képez ennek nyelve a sémita nyelvcsaládban egy különálló, a többitől messze elütő ágazatot.

Az egyiptomi államot e szerint a kosiak alapították és nevet is ők adtak neki, amely nem volt más, mint a Nil folyó iszapjáról, vagy hamujáról eszükbe ötlött Hamud, vagy Hamuország. A hamu u. i. ősturáni nyelven iszapot is jelentett, azért nevezték őshazájuk nagy folyóját is Hamuárjának, melyett könnyebb kiejtés végett bizonyára már maguk ferdítettek Amudarjára. A Hamudot azután az összeolvadt egyiptomiak — kiknek nyelve az iráni és turáni nyélből sokszor a felismerhetetlenségig rövidített és egyszerűsített szavakból áll — Hámmá rövidítették és ettől fogva országukat Ham-nak, magukat pedig hamitáknak nevezték.

A „hamud” szónak hely jelölésre való felhasználásával a magyarok őstörténetében másutt is találkozunk. Így mikor Syriát megszállták, annak főfolyóját Aranyos, — helyesen Aranosnak, iszapos völgyét pedig szintén hamudnak nevezték el. Ez a Hamud volt Syriának legősibb neve, melyet később a sémiták Hamath-tá ferdítettek. A Hamath nevet a biblia szerkesztésének korában háttérbe szorította az Aranos folyó nevéből alakult „Aram” szó? míg a „Syria” nevet Nagy Sándor korában a görögök adták e tartománynak, melyet Czórból, Tyrus sémita nevéből képeztek. Ugyancsak ők görögösítették az Aranos nevé is Orontes-re.

Az árja theologusok nem ismervén sem a magyar nyelvet, sem e vidékek történetének magyar vonatkozásait, képtelen jelentéseket fűznek e szavakhoz. így Hamathot kis erődnek vélik, Arámot pedig magasságnak fordítják, holott ez utóbbi fogalom jelzésére a sémiták a „komat” szót használják; az árja-hittita „hőre” (hegy) pedig nem tekinthető az „aram” tövének, mert a sémiták rendkívül kedvelték az erős „h” hangot, melyet egy idegen szó átvételénél semmi esetre sem hagytak volna el.

Az egyiptomi árja papság, mely már az őshazában korlátlan uralmat élvezett hívei felett, ezt az uralmat most a vezető osztályra, a kosiakra is kiterjeszteni igyekezett. Hogy azonban ezt a célját elérhesse, őket legelőször is az iráni vallásnak kellett megnyernie: ami csak úgy volt lehetséges, ha e vallás tartalmát és főleg formáit némileg a turániak ízléséhez igazítja. — A kos lévén a turáni elem tiszteletének egyik tárgya, ezt a papok is

elfogadták és az árják jelképes állatát, mely törzseik szerint a sasnak valamelyik válfaja volt, ettől kezdve kosfejvel ábrázolták, így lett Egyiptom jelképe, vagy címere a kosfejű karvaly. Ezután a turániak másik kedvencét, a holdat vették át isteneik közé, és pedig ennek papjával, a tátossal együtt, amennyiben ezen új istennek a tátosból rövidített Tóth nevet adták, nyakára pedig fej helyett egy félholdat illesztettek.

Miután a két vallás között az összekötő hivatást ilyen módon megépítették, az iráni isteneknek is olyan neveket adtak, amelyeket a kosiak is megértettek és az egyesült vallás szertartásainak útvesztőjében magukat némileg kiismerhették. E célból Kronos nevét Seb-re, Uranosét Az Ur-ra, vagyis Osirisre, Apollóét Ra-ra, Poseidonét Ptah-ra, Hadesét Set-re, Demeterét pedig Nü-re változtatták. E szavak mind az ősmagyar nyelv szótárából vették, melyben „seb” jelentette az idő legkisebb részét, a percet, mely a sebes és sebesség alakban ma is használatos; „Az ur” jelentette az eget, ma a hatalmast; „ra” jelentette a napot, mely a ragyog és ara alakban ma is él; „ptah” nem más, mint a patak, általában a vizek; „set” a setéség, „nü” pedig a nő. Ezekon kívül azonban még igen sok magyar eredetű szót találunk az egyiptomi nyelvben, azért egyiptológusaink, ha ilyenek valaha lesznek, — ott a magyar nyelv és őstörténet terén még sok titok nyitjához fogják a kulcsot megtalálni.

Mikor az egyiptomi papok illő helyet adtak vallásukban a turáni elemnek, azt mindenesetre elérték, hogy a turániak bizalmatlanságának és idegenkedésének vele elejét vették. Azután tovább haladva a sikeresen megkezdett úton, nagyobb műveltségüknél fogva, a tátosokat a jólét és hatalom ígéretével megnyerték és magukba olvasztották. Majd a földet minden áradás után felmérve, művelésre kiosztották árja híveiknek és a terméssel bőven gondoskodtak a turániak ellátásáról is. Végül az uralkodó családot hízelgéssel körülvették, azután trónjától megfosztván, maguk közül jelöltek ki uralkodót, amivel az államhatalmat teljesen és végérvényesen kezükbe ragadták. Az ősi turáni lakosságot azonban, mely munkához nem szokott, azért a honvédelem ellátására vállalkozott, — eleinte saját érdekükben nem háborgatták; mert hiszen ezzel belháborút kelte, minden eddigi sikerüket kockára tették volna. A föld tulajdonjogát az elégedettség megteremtése végett, egyelőre szintén a földművesek kezén hagyták, de később, egy kedvező pillanatban, mint Mózes I. 17. r-ben

olvassuk, — azt is embertelen eljárással, magukhoz kaparították és ettől fogva a harmadik kaszt embereit korbáccsal hajtották munkára, mint a fennmaradt falfestményeken szemléljük.

Mivel pedig nem teremhet annyit a Nilus iszapja, amennyit egy ilyen kítágult gyomra uralkodó osztály megemésztene ne tudna, utoljára a katonai kaszt ellátását is úgy megszűkítette, hogy ez a K. e. hetedik században felkerekedett és Afrika bel-sejébe költözött, ahol fájának nyomai a batucsi négekben ma is felismerhetők. A katonai kaszt előtt ebben az időben valóban nem nyílt más lehetőség a nyomorból és szolgaságból való szabadulásra, mint az elköltözés: mert a papság bent az országban olyan uralmi rendszert honosított meg, mellyel szemben eleve reménytelennek látszott minden lázadás, vagy ellenállás. A papi kaszt eme hatalma mélyen átgondolt és nagy ésszel, kitartással és fáradsággal létrehozott intézményeken alapult, melyek között a vallás, a mysteriumok és a tudomány titkainak megőrzése a legfontosabbak.

A vallás terén az egyiptomi papság törekvése mindig arra irányult, hogy az a nép ízléséhez és kívánságához alkalmazkodjék; annak érzés- és gondolatvilágát állandóan foglalkoztassa és szertartásainak bonyolult szövetségével a papságot nélkülözhetetlenné tegye. E végből görcsösen ragaszkodott a sok istenimádáshoz; mert így ha valamelyik hívő kérését egyik isten nem teljesíti, az illető talál más isteneket és nem veszi el bizalmát a vallás- és főleg az egyház iránt. Mivel azonban az egyiptomi nép helyzete ezen uralom alatt mindenképen reménytelen volt és az istenek tehetetlenségük miatt hamar elvesztették népszerűségüket: a papi kaszt sűrűn változtatta neveiket és új fogalmakat hozott divatba, hogy a nép képzelete és reménye új táplálékot találjon.

A papság ily irányú terveit azonban nagyon zavarta a túráni vér jelenléte, mely természeténél fogva itt is egyszerűsége törekedett és a sok isten közül egyet mindig kiválasztottak kizárólagos imádásra. A népnek az egy istenség felé hajló vonzalmát a papok úgy igyekeztek ellensúlyozni és a monotheizmus kifejlődését megakadályozni, hogy mihelyt egy isten imádása fel-tűnőbbben kezdett terjedni, azonnal három személyt alakítottak belőle. K célból oxiris mellé — akit közben az ég ura helyett a lenyugodott, vagy el távozott (tumuz) nap istenévé tettek — oda helyezték az ifjabb és öregebb Horust, a felkelő és déli napot;

Ra mellé Harmachist és Atumot; Chem mellé Anumot és Muntott; Chnum mellé pedig Satit és Ankét. Mikor mindezekből kifogytak, a szűz anya, Neith istennő csudáival, végül a bika, tehén és krokodilus szentté avatásának pompáival kárpótolták a népet a kenyérért és szabadságért, melyet elraboltak tőle.

IV. Amenophis király nejevel, Nefretetével együtt elrendelte az egy Isten imádását, de a papság emiatt detronizálta őket, sőt az előbbit valószínűleg meg is ölte.

Az egyiptomi papságnak az istenek neveivel űzött ezen játéka már magában hordta azt a később napfényre jött valóságot, hogy rcaga a papság sohasem hitt az istenekben. Neki egy külön, saját istene volt, akit Amonnak, elrejtettnek nevezett és azt vallotta róla, hogy valamikor a világot megteremtette, törvényeit megszabta, azután visszavonult rejtekébe és többé nem törődik vele. Ez a deisztikus istenfogalom természetesen kizárta a lélek halhatatlanságáról és a túlvilági életről szóló hit létezését is, melyről a papság a nép számára élénk színű képeket festett és az odajutás megkönnyítése, valóságban azonban a papuralom biztosítása végett szigorú erkölcsi törvényeket hozott.

Az egyiptomi papság hatalmát mint második pillérre, a görögül titkot jelentő u. n. nuysteriumokra építette, melyek Pára és Memfis városokban, az Oziris tiszteletére épített templomokban vitettek végbe és általuk a papi kaszt a maga ifjait nevelte, tanította, gyakorolta és a hatalom kezelésére előkészítette. Egy ilyen templom előcsarnokában állt két rézoszlop, melyek Ozirist és Izist jelképezték; szentélyében egy oltár, melyen ugyanezen isteneknek áldoztak; a legbelső részben, a szentek szentében pedig egy láda, melyet Oziris koporsójának neveztek és benne ez Isten képét, valamint egy 5 akácgalyat tartalmazó virágcserepet tartottak.

E templomokban hét ízben, azaz hét fokozaton vettek alá az ifjak bizonyos kínzásoknak és ijesztéseknek, melyeknek főbb jelenetei voltak a következők: Vizen úsztatták és tűzön ugratták őket keresztül. Esőt zúdítottak rájuk és mennydörgést meg villámlást idéztek elő körülöttük. Földre vetették és meztelen mellükre kardok hegyét szegezve megeskették őket, hogy amit itt látnak és hallanak, azt soha senkinek el nem árulják. Embert ölettek meg velük, akinek fejét le kellett vágniok és a király elé vinniök, hogy a kíméletlenséget és kegyetlenséget megszokják. Körülmetélték őket, hogy a birodalom bármely ré-

szében igazolhassák a papi kaszthoz való tartozásukat. Megtanították őket a kézfogásra, melyről egymást azonnal felismerhetik, jeleik és eszközeik értelmére, melyek között pl. a háromszög a világegyetemet jelentette. Majd fehér kötényt kötöttek eléjük és megmagyarázták nekik, hogy az istenek csupán természeti erők és tünemények, a vallásos szertartások pedig csak a nép szórazoktatására és lenyűgözésére szolgálnak; hogy Isten csak egy van, de az a világgal nem törődik, tehát a hatalmat irgalmatlanul ki lehet és ki is kell használniuk. Végül egy utolsó szertartás keretében bekötött szemmel a két oszlop közé vezették, majd kötésüket levéven „látókká” tették őket, ellentétben eddigi állapotukkal, amelyben csak „világosságkeresők” voltak.

Dacára azonban a titoktartás ilyen biztosításának, idővel mégis kiderült, hogy a papoknak külön istene van, sőt az is, hogy ezt Amonnak nevezik. Erre a papok Amont rögtön azonosították a napistennel és Amon-Ra néven átadták a közimádásnak, istenük új titkos jelölésére pedig a görög hitregéből kölcsönzött Jo-ból* az Iao, vagy I-ha-ho szót alkották.

Nem mulaszthatom el itt megemlíteni, hogy Schiller, a nagy német költő és történetíró „die Sendung Moses” c. alatt e kérédről írt tanulmányában megállapította a mysteriumok és a szabadkőművesek szertartásai között fennálló rokonságot, pedig mi minden derült ki az óta a sz. kőművesekről és az egyiptomi papokról!

Ez a kaszt azonban sokkal eszesebb volt, semhogy vallásának és mysteriumainak gyenge oldalait észre ne vette volna. Jól tudták az egyiptomi papok, hogy nincs az a féltveőrzött titok, amely ennyi ember kezén forogva egyszer ki ne derüljön. Azért nemcsak a vallást, hanem a tudományt is kisajátították; hogy minden hivatalt és a köz-, sőt magánéletben is minden irányítást maguknak biztosítva, kasztjukat nélkülözhetetlenné és pótolhatatlanná tegyék arra az időre is, amikor a hitbeli kiábrándulás következtében tiszteletük és tekintélyük megsemmisül. E célból

Jegyzet -.* Ió Inachós argosi király leánya volt, kibe Zeus beleszeretett. Hogy szerelmét felesége, Héra előtt eltitkolhassa, Iót tehénvé változtatta. Héra azonban mégis megtudván a titkot, Iót országokon keresztül hajszolta. Egyiptomba érve, Ió megszabadult az üldözéstől és emberi alakját visszanyerte, Ió egyiptomi szereplése mutatja, hogy a görögök tudtak ez istennőnek az egyiptomi vallásba való átvételéről. Iót a görögök ómegával iirták, amiért hoszsan, iao-szerűen ejtették ki; ez alakban történt átvétele tehát természetes.

ők maguk a tudományt nagy szorgalommal művelték és igen magas fokra fejlesztették, de a másik két kasztot közelébe sem engedték; és hogy az ő tudományos ismereteiket avatatlan ellesni, vagy ellopni ne tudja, titkos, nehezen megtanulható betűkkel, az u. n. hieroglif jegyekkel irták könyveiket, mialatt a népet egy könnyebb írásmódra tanították meg, melyen törvényeiket és rendeleteiket közölték vele.

Az egyiptomiak tudományában legelőkelőbb helyet foglalta el az építészet, melynek körébe tulajdonképen az összes természettudományok beletartoztak. Ezzel összefüggésben mikor az eredetileg szelet jelentő Knut isten neve a főisten trónjára emeltetett, akkor annak a papság „a világ építőmestere” címet adta. Ha azonban az Istent építőmesternek nevezték, akkor magukat, mint annak szolgáit és munkásait csak kőműveseknek mondhatták, A kőműves szó azután belső használatban bizonyára állandóan megmaradt közöttük, ha nem is maguk a tulajdonképeni papok, de a papi kaszt építészeinek; vagy általában tudósainak jelölésére. Ennek a feltevésnek nem találjuk ugyan bizonyítékát az eddig kiadott egyiptomi nyelvemlékekben, de a bibliában igen. Ettől eltekintve azonban az egyiptomi klerikalizmus minden pontban annyira egyezik a szabadkőművességgel, hogy az utóbbi mint mindenét, úgy nevét is csak az előbbitől kaphatta.

Az egyiptomi tudósok állandóan építették a csodás gúlákat, templomokat és városokat; vésték a kőszobrokat és obeliszeket; vagyis ők valóságban is kőművesek voltak: tehát szerszámaikkal, jelvényeikkel, titkaikkal, istenükkel és céljaikkal együtt a-nevet is csak ők adhatták a szabadkőművességgnek.

Az így berendezett egyiptomi állam kerek 8 ezer évig fennállt már anélkül, hogy rajta külsőleg feltűnő avulás vagy bomlás mutatkozott volna. K. e. 2100. körül azonban a szomszédságban tengődő kosi pásztornép megtámadta és lassanként egész területét megszállta. Ekkor tűnt ki csak igazán, hogy ez a hazugságra, istentagadásra és kevesek kiváltságos jólétére berendezett nagyhatalom a legkisebb külső támadásnak sem képes ellenállni. Mert a kosiak tudomány, műveltség, lélekszám és anyagi eszközök tekintetében oly jelentéktelen erőt képviseltek az egyiptomiakkal szemben, hogy támadásukat esztelen vakmerőségnek, az egyiptomiak kudarcát pedig tulozhatatlan gyávaság és erkölcsi züllés eredményének knll minősítenünk.

Az egyiptomiak a kosiak jelzésére a „hiksos” szót használták, amely úgy jött létre, hogy a kosi szó elé odatették a sémi „ha” névelőt, utána pedig az árja „s” többesragot illesztették és az így alkotott „hakosis” szót „hiksos”-sá ferdítették. Mint már előbb emiitemem, a törzstől elkalandozott kosiak egyik raja a Vörös tenger mellett, a mai Mekka vidékén alapított államot. Ide az árják nem követték őket, tehát itt fajtisztaságukat megőrizhették volna, ha nem vegyülnek össze néger szolgálkkal. A keveredés, sőt mivel a négerrek többen voltak, inkább beolvadás azonban bekövetkezett és idővel csak a személynevek és az államalkotó képesség árulták el a turáni vérnek a fekete bőr alatt való jelenlétét. Az államalkotó képesség nem hagyta el e népet 8 ezer éves hányatatai alatt soha, sőt mai hazájában, Abessiniában sem.

Négyszáz évi megalázás és szenvedés után lerázták ugyan az egyiptomiak a hiksosok igáját, de önállóságukat csak addig élvezhették, míg az első, közelükben kifejlődő államhatalom szemmet nem vetett gazdagságukra. Egyiptom, miként a hiksosokkal, később ugyanúgy az assyrokkal, perzsákkal és görögökkel szemben is tehetetlennek bizonyult, pedig valójában mindegyiknél nagyobb erővel rendelkezett. De mint a történelemben annyiszor láttuk és legutóbb a világháborúban is oly sűrűn tapasztaltuk, — hogy egy kis anachronizmussal éljek — az élvezők Egyiptomban is a trénhez, vagy a Vörös kereszthez osztatták be magukat, vagy krónikus fájdalomukat ápolták otthon, hogy meg ne gyógyuljanak, míg a háború tart: a nyomorgók pedig feleslegesnek vélték harcolni és embert ölni azért, hogy uraik és kifosztóik szerepében személyváltozás ne történjék.

Mikor az egyiptomi papság tudatára ébredt annak a valószínűségnek, hogy állama külső támadásnak ellenállni nem tud, elhatározta, hogy kasztrendszerét és mysteriumát a szomszéd államokba is átülteti és azok vezető embereit egy ilyen nemzetközi szervezetben az ő főnöksége alá helyezve, magát a támadás ellen ily módon biztosítja. Ez irányú tevékenységének nyomait találjuk Görögországban, a hol Eleusisben és Samos szigetén rövid időre meghonosodtak a mysteriumok és Lykurgos is egyiptomi befolyásra rendezte be Sparta kommunista államszervezetét. Ezek a kísérletek azonban nem jártak a várt eredménnyel, mert a görög nemzet szabadságszeretete nem tűrte még egyes kiváló emberek hosszabb vezető szerepét sem; annál kevésbé lett volna hajlandó elviselni egy egész kaszt örökös zsarnokságát.

De akadt egy nép, mely hálás talajnak bizonyult e mérges növény magvának befogadására; az kikeltette, megnövelte, sőt Babel tornyánál is magasabbra emelte koronáját. Ez a nép a zsidóság volt.

A zsidóság származása.

Mi a zsidóság? Faj, nemzet, vallás, vagy mind a három együtt? Erre a kérdésre maguk a zsidók nem adnak egységes feleletet, azért más úton kell megkísérelnünk a zsidók kilétének megállapítását. Hogy azonban hamis nyomra ne tévedjünk, előre meg kell jegyeznem, hogy az egyiptomi feliratok és arra az időre vonatkozó történeti emlékek, amikor a zsidók, saját állításuk szerint Egyiptomban szolgaságban sínylődtek, semmit sem tudnak róluk. Maneto, egyiptomi történetíró is, akinek adatait a hieroglifek megfejtése előtt sokan kétségbe vonták, de azóta azok megbízható forrásnak bizonyultak, — Mózesről megemlékezik ugyan, de a zsidók egyiptomi tartózkodásáról és csodás kijöveteléről nem szól. Hasonlóképen nem találunk följegyzést az állítólagos egyiptomi rabságot megelőző palestinai, vagy épen káldeai szereplésükről sem. Mindennek dacára vannak bizonyos nyomok, amelyekből nemcsak történetük főeseményeit, hanem faji mivoltukat is tisztán megállapíthatjuk.

Mikor a hiksosok elvesztették Egyiptomot, először a sinai félszigetre szorultak, ahonnan nagyobb részük visszahúzódott a régi hazába, a Vörös tenger mellé és ott Aksum név alatt tekintélyes állammá fejlődve, a későbbi történelemben többször szerepet játszott; — kisebb részük pedig egy ideig a sinai félszigeten tengődött, azután pásztorkodva elkalandozott a Holt tenger és a Jordán keleti partvidékére. Itt legalább négyszáz évet kellett tölteniök, mert Egyiptom felszabadulása 1700-ban fejeződött be, 1300. körül pedig II. Ramses fáraó háborút viselt Palesztina akkori lakói, a khiták, azaz hittiták ellen és az erről szóló egyiptomi feljegyzés nem emlékezik meg a héberekről.

K. e. 1200. körül azonban az edomiták és moabiták megunván a hiksosok határaiton való kőborlását, a Jordán nyugati partjára szorították őket. Az ott lakó hittiták nem akadályozták átkelésüket, sőt azt bizonyára elő is segítették, mert nagy szükségük volt rájuk.

Hogy azonban a későbbi eseményeket megérthessük, szükséges megismerkednünk a hittitákkal és Palesztina egyéb akkori lakóival is.

A „hittita” szó csúf név, melyet a turániak adtak az árjáknak azért, mert hét istent imádtak. Köztudomású tény u. i., hogy az árják vallásának ősi alapja és eredeti formája a hét bolygó tisztelete volt, melyek alatt ők a napot, holdat, merkurt, venuszt, marsot, Jupitert és szaturnuszt értették. E hét bolygó imádása vezette őket arra a gondolatra is, hogy az időt hét napos szakaszokra osszák és mindegyik napot egy-egy istenükről nevezzék el. Így lett az első nap nagyság szerint a Napé, második a Holdé, a harmadik rendszeren Jupiteré; bár itt és innen tovább már némi eltérés mutatkozik az egyes törzsek napjelölése között amiről a latin és német vagy angol naptárból meggyőződhetünk.

Ezt a hetek szerinti időszámítást a turániak is átvették és a „kedd” szó, mely azonos a sémi Jupitert jelölő „gád”-dal, meggyőzően bizonyítja, hogy a honfoglalás előtti korban a magyar nyelvnek mind a hét bolygóra voltak eredeti szavai*) melyek közül azonban csak a keddet mentette meg a véletlen; a többit a cseh papok Szent István segítségével őskulturánk és tízezer éves történetünk egész tartalmával együtt kiölték népünk emlékezetéből, hogy a lelkétől idegen és egész gondolatvilágával mérőben ellentétes árja klerikalizmust reá kényszerítsék. A sémi nyelvekből azonban még sok kincsünket napfényre hozhatjuk; így a magyar hely- és személyneveknek a sémi istenekkel való összeegyeztetéséből megállapíthatjuk a bolygóknak és a hét napjainak eredeti magyar neveit. Ezek pedig a következők: Ra, Hód, Kedd, Béla, Adony, Östör, és Kámán.

A hittita szó tehát a turáni hét szóból származik és az összes árjakat jelöli: azért találunk a régészek Elő-Ázsia minden vidékén sőt Egyiptomban is hittitákat, akiknek mivoltát nem

Jegyzet: *) Az eredetiség úgy értendő, hogy e hét szó nagyobb részének töveit az árja elem vitte magával Turánba, a hol azok a turáni nyelv törvényei szerint alakultak új szókká.

tudván megállapítani, valamely régi faj maradványainak gondolják és turáni népekkel tévesztik össze őket.

Palesztinában, melyet a K. e. 8.-ik században az u. n. törött-assir obeliszk felirata szerint még a „Hittiták földjének” neveztek, a hittiták nyelvük eredeti tisztaságát elvesztették ugyan, de faji jellegüket sokáig megőrizték és természetük szerint egymástól független város államokat alkottak, melyek élén egy-egy fejedelem, vagy törzsfőnök állt. A régibb turáni lakosságot részben a Sárioni síkságra, a tulajdonképeni Kánaán (=sík) földjére, részben a déljudeai pusztákra szorították és az amelekita, azaz istentelen csúfnevet adták neki, éppúgy, mint a káldeai sémiták, akik az ugyanazt jelentő akkádoknak nevezték a hódító kosiakat.

A kanaániták turáni voltát bizonyítja Mózes I. 10. r., mely Kánaánt Kus testvérének mondja; még inkább azonban az a jellegzetesség, hogy törzsekre nem szakadoztak, városuk csak egy volt, Gézer; őket a zsidók legyőzni sohasem bírták; szomszédait nem háborgatták; függetlenségüket a babiloni fogságig megőrizték és csak azután pusztultak el véglegesen (Ezsd. 9.)

Az amelekiták turáni fajiságát pedig igazolja nevükön kívül várostalan, nomád életmódjuk; továbbá Sám. I. 30. része, mely szerint ők nem öltek meg sem kicsit, sem nagyot, mikor rablótámadást intéztek a filisteus városok ellen — mert ilyen kíméletesen rabolni csak turáni tud, árja vagy sémita soha; sem akkor, sem ma; — végül, hogy ők még a rómaiaknak sem hódoltak meg, hanem Arábia belsejébe húzódtak előlük, ahol az arabokba beolvadtak.

A hittiták egy-egy termékenyebb völgy, vagy lapály szélén emelkedő dombon építették városaikat, melyeket az akkori viszonyokhoz mérten erős kőfalakkal vettek körül. Egy ilyen nagyobb, 6-700 lakosú város a környékén belőle telepített kisebb községekkel együtt képezett egy önálló államot, melynek lakói, mivel a többi ilyen város polgáraival együtt ugyanazon népfajhoz tartoztak, rendszeren arról az istenről nevezték magukat, amelyiket az ő városukban különösebben tiszteltek. így voltak jehuditák (judeusok), akik Jehudot, a lenyugvó napot; izraeliták, akik Élt, a fölkelő napot, vagyis az ifjabb Horust; perizziták, akik a romboló déli napot, az idősebb Horust; ammoniták, akik Hál-Ammont, a Mars csillagot; továbbá amoriták, vagy aseriták, akik Venust és gáditák, akik Jupitert tartották legfőbb istenüknek stb.

A hittiták eme városállamokban nagy nehézségekkel küzdöttek, mert egy kevés árpa, lencse és köles termett ugyan a sziklás hegyektől szűkre szabott földeiken; gyümölcsben pedig egyesek még bővelkedtek is, de a sok oroszlán, leopárd és farkas miatt, mely a zeg-zugos, erdős, vagy csalitos hegyeken tanyázott, a földművelést csak nagyobb csoportokban és fölfegyverkezve végezheték, az állattenyésztésről pedig le kellett mondaniok és állandóan hús-, meg ruhaanyag hiányban szenvedniök. Hogy mekkora csapás volt ez Palesztinára, sejteti Mózesnek a Makka-beusok korában írt 5-ik könyve (7. r.), mely az akkor még mindig találkozó, de már a hegyekre szorult hittita és kanaánita töredékek kipusztítását rendeli, de csak fokozatosan, hogy a vadállatok a zsidókon el ne szaporodjanak.

A hébereknek a Jordánon való átkelése előtt történt, hogy krétai (Kaftor) görögök telepedtek le Júdea főnyes tengerpartján és ott hét várost* alapítottak. E görögök, mint halttesttel ábrázolt istenük, Dagon**, sejteti, eleinte halászatból éltek. Később azonban, mikor kiismerték a hittitáknak az egység hiányából származó gyengeségét, nagy vitézségük és nem kisebb ravaszságuk által több hittita várost adófizetésre kényszerítettek és bennük állandó őrseket helyeztek el. Ilyen őrsegük Gibbeton városban még Zimri király korában, azaz 50 évvel Salamon halála után is megvolt. (Kir. I. 16-15). E görögöket őshazájukról krétaiaknak, azaz keretiteknek, később pedig új hazájukról, Palastu-ról peletiteknek, vagy filiszteusoknak nevezték. A vadállatoktól és filiszteusoktól szenvedő hittitáknak tehát olyan szövetséges népre volt szükségük, amely nem városokban és völgyekben, hanem hegyeken tartózkodik és nyája megvédése végett életérdeke követeli a vadállatok pusztítását; másrésről pedig nincs törzsekre szakadozva, tehát a maga egészében felkelhető a rabló és zsaroló filiszteusok ellen. E két követelményt megtalálták a hittiták a hiksosokban, a Jordánon át érkezett pásztornépben, melyet mint a nevezett folyón túl kóborlót már régóta ismertek, azért azt egyszerűen folyóntulinak, azaz hébernek nevezték.

Jegyzet:* Gath (gatheo-ból = vidám), Gáza (= kincses), Gerar (geraros-ból - - tiszteletreméltó), Asdod (aistos-ból = tudatlan), Askelon (askeles-ből gyenge), F.kron (akron-ból -- szélső), lachis (lakkos-ból = tóváros).

** A dakno ige dákon tövéből - harapós, a cápa.

A „héber” szó a „ha”, „a” és „ber” szavakból van összevéve. Az „a” ős árja nyelven folyóvizet jelent, mely tisztán ebben az alakban a kurlandi „Aa” folyó nevében ma is megtalálható. A „ber” szintén ős árja szó, melynek változata a latin per és a német über. Az „a” az összetételben hasonul a ’ber’-hez és éber szó alakul belőlük. Ez elé odatették a „ha” sémi névelőt; így a haéber-ből héber lett.

Hogy a héberek azonosak voltak a vöröstengermelléki feketebőrű hiksosokkal, az magából a bibliából tisztán megállapítható. „Fekete vagyok, de szép vagyok. Ne nézz rám, mert fekete vagyok!” — Mondja a Salamon kora után írt Énekek éneke. „A jeruzsálemi nők bokacsörgőket és orrkarikákat viseltek.” Ezs. 3. Zofoniás próféta Kusi fia volt, tehát a kusi szó, mint férfinév továbbra is használtatott a hébereknél, ép úgy, mint a turáni Csaba (Seba), Csaba leánya (Bathseba), továbbá a kis és a jó jelzővel összetett számos név, mely utóbbit az árja theologusok, mivel a magyar nyelv szerepét a sémita nyelvekben nem ismerik, — tévesen a Jehova rövidítésének tartják. A héberek Palesztinába költözésük idején fetisimádók voltak; igazolja: Móz. I. 31-19, Móz. IV. 21-9, Bírák 17-4, 5. Ézs. 3-7. — Amos próféta korában (770.) még tudták és vallották a héberek, hogy ők a hiksosok utódai, mert e próféta (9-7) a következőket mondja: „Nem mint a kusiak gyermekei vagytok ti nekem Izrael fiai?” (Haló kibné kusim atem li boné Izrael). Abessiniában és Dahomeyben ma is élnek feketebőrű zsidók, akik a héberek egyenes leszármazottjainak vallják magukat és az európai zsidók egy szóval sem cáfolják ezt a rokonságot, sőt dicsekszenek vele.

A héberek átkelvén a Jordánon, nyájaikkal együtt eloszlottak Palesztina hegyein, bár politikai egységüket egy-egy sofet, azaz bíró főnöksége alatt mindig megőrizni igyekeztek. Számuk e terület méreteihez viszonyítva nem lehetett felül 10 ezerén. A városlakó hittitákkal eleitől fogva barátságos viszonyban éltek, terményeiket és áruikat kölcsönösen kicserélték, sőt össze is házasodtak (Bírák 3-5, 6). A házasodás és ellenségek támadásai miatt állandóan húzódtak a városokba, de azért még Dávid korá-

Jegyzet:* E feltevés szerint a „jó” összetételeiből képtelen értelmet nyerünk pl. Joel = Jehova az Él isten, helyesen — Jóisten, Joab — az apa Jehovája, helyesen Jóapa.

ban a nép legnagyobb része a nyájak mellett, sátrokban élt (Sám. II. 20-23.) Érdejük közös levén a hittitákéval, miként ezek vaszély idején megnyitották előttük kapuikat, hasonló esetekben ők is siettek a városok segítségére, mint Saul Jabesgileádera; a melynek, fölmentésénél a héber vezér olyan bátorságot és hadvezéri tehetséget árult el, hogy érte az egész nép a papok aknamunkája ellenére egyhangúlag királlyá választotta.

Saul első történelmi nagy alakja a héber nemzetnek, a kit nem tudott kisebbiteni, vagy elhomályosítani ellenségei gyűlölete,, mikor történetét ezek megírták és személyét sárba rántani igyekeztek. Bár egyszerű pásztornak született, miként akkor valamennyi héber, — mégis igazi király, hadvezér és hős egy személyben; a ki mikor a nép fejévé választja, rögtön átlátja a veszélyt, mely alattvalóit fenyegeti és elhárítására azonnal megkezdí a cselekvést, melyben életét állandóan kockáztatva, fiaival maga jár elől. A Jordán vidék népeit két ellenség háborgatta, akkor; a filiszteusok és a rablók. Saul e két csapás elhárításának szentelte életét. A rablóktól Júdeát megtisztította és vezérüket a hittita föld elhagyására kényszerítette: a filiszteusok örsegeit pedig szünet nélkül nyugtalanította, Geba várost tőlük elfoglalta, seregüket Michmasnál megverte; a mivel véget vetett a sarcolásnak, mely miatt addig a két szövetséges nép annyit szenvedett.

Eddig a filiszteus városok egyenként rendezték rabló vállalkozásaikat; most azonban mikor látták, hogy nemcsak eddigi szerzeményeiről kell lemondaniok, hanem Saul az ő városaikat is megtámadhatja: szövetségre léptek egymással és közös hadsereget állítottak fel ellene. A filiszteus haderő, mint menetirányából látható, a Jezréeli síkon akart megütközni a héberekkel Saul azonban tudván, hogy ő e vitéz, nehézfegyverzetű és begyakorlott ellenfelét síkságon meg nem verheti: elibe állt a Gilboa hegyen, a hol serege vereséget szenvedvén, három hős fiával együtt maga is elesett.

A filiszteusok e győzelmüket ipari fejlettségüknek, azaz tökéletesebb fegyvereiknek köszönhették; a mit könnyen megérthetünk Sám. I. 13-20 verséből, mely szerint a hébereknek nem voltak kovácsaik, azért kapáikat a filiszteusoknál élesítették.

Saul halála után a héberek egyértelmű beleegyezésével 4-ik fia Izboseth vette át az uralmat. A filiszteusoknak azonban drága lehetett a gilboai győzelem, mert Saul fiával szemben elálltak a

nyílt háború folytatásától, hanem e helyett politikai cselszövés-sel igyekeztek a héberek erejét megtörni. E célból a júdeai rab-lók hozzájuk menekült és az ő zsoldjukba szegődött vezérét, Dá-vidot, — a ki különben is az ő alattvalójuk volt, mert az általuk birt Bethlenemben lakott (Sám. II. 23-14,) — a papság segítsé-gével ellenkirállyá tették és az akkori, valamint ottani viszonyok között hadseregnek számító hatszáz főnyi fegyveres erőt adtak melléje (Sám. II. 15-18,) mely biztosította a filiszteusok befolyását és Dávidnak a Jordán vidék egy kicsiny, Jeruzsálem körüli ré-szében való uralmát.

A héberek többsége azonban a nemzeti ügy árulóját látta Dávidban, azért nemcsak az északi vidékek héberei nem ismer-ték őt el uruknak, hanem bent székvárosában és a filiszteusok által féken tartott környékén is törtek ki ellene lázadások (Ab-solon, Seba,) melyeket minden esetben a kéretitek, azaz a filisz-teusok folytattak el. Egy ízben megkísérelte Dávid vezére Izbo-settel is a fegyveres mérközést, de vállalkozása sikertelen ma-radt. Mindezen harcokban Dávid személyesen sohasem vett részt és Absolon lázadása esetén is, a mikor nem maradhatott Jeru-zsálemben, egy városba bezárkózva, messze a csata szinterétől várta be annak eredményét. Rabbah ostrománál szintén nem volt jelen, de mikor vezére e várost bevette, azonnal ott termett és a lakosságot elfürészeltette, fejszével darabokra vágatta és a tégláégető kemencében megsüttette (Sám. II. 12-31.) Már király volt, mikor fegyvereseit saját népe kirablására küldte (Sám II. 3-22); legderekből vitézét, a hittita Uriah pedig, kinek felesé-gére szemet vetett, álnok módon az ellenséggel verette agyon. Nabal hirtelen meghalt, mikor felesége, Abigél megtetszett Dá-vidnak; a törvényes királynak egyezkedés végett hozzá ment vezérét, Abnert pedig katonái a vendégjog kigunyolásával meg-ölték. Izboseth, a kit Dávid serege legyőzni nem tudott, orgyil-kosságnak esett áldozatul; végül Dávid Saulnak még megmaradt összes rokonait felakasztatta (Sám II. 21.)

Ez a történeti Dávid és jelleme felsorolt tetteiben sötétlik előttünk. Ezt jegyezzük meg a továbbiakra, mert az ember jelleme és cselekedetei között oly szigorú törvényszerűség áll fenn, mint a vegyületek anyaga és kristályaiknak alakja között, a mit Ma-dách így fejezett ki: „Nem adhatok mást, csak mi lényegem.

Dávid még élt, mikor udvarában a filisteus őrség és a pa-pok összeesküdtek a jogos trónörökös, Adoniak ellen és öccsét,

Salamont kiáltották ki királynak. Ugyanakkor megölték Adoniah-val együtt Dávid kiváló vezérét, Joabot (Kir. I. 1 és 2 v.,) sőt valószínűleg magát Dávidot és összes többi gyermekeit is, mert ez utóbbiak sem a hivatalok kiosztásánál, sem egyéb alkalommal többé nem említettnek. E palotaforradalom és a benne rendezett öldöklés azt sejteti, hogy Joab és Adoniah megakarták szabadítani az országot a filisteusok befolyásától, a mit ezek megtudván, ily módon megelőztek. De ezzel a cselekvéssel a kéretitek be is végezték jeruzsálemi szereplésüket: róluk többé nem szól a biblia, a mi természetes; mert csakhamar egy új, nagyobb hatalom jelent meg Júdeában, a mely felváltotta a filisteusokat nemcsak a király személyének őrzésében, hanem az ország felett gyakorolt befolyásban is. Ez a hatalom Egyiptom volt.

Az egyiptomiak egy király leányt adtak Salamonnak feleségül és egy hadsereget szállítottak partra Ekron mellett, hogy az önálló hittita városokat Salamon előtt hódolásra kényszerítsék és így országát megnagyobbítva, képessé tegyék a syr és assyr támadások visszaverésére, melyek árnyképeit már feléjük száguldani látták. A tervekivitele azonban sokkal nehezebbnek bizonyult mint képzelték. Az útjukba eső első várost, Gézért bevették ugyan (Kir. I. 9-16), de a többi ostromát meg sem kísérelték és a hittita városok Salamon egész uralkodása alatt megőrizték függetlenségüket (Kir. I. 10-29). De nemcsak a hittita városokra nem tudta Salamon uralmát kiterjeszteni, hanem lázadott ellene saját népe is; azért mikor az egyiptomiak látták, hogy e király az emberölésen és a hárem örömein kívül más iránt nem érdeklődik és olyan képességekkel nem bír, amelyekkel népét megnyerni és birodalmát összeforrasztani tudná: az elégedetlenkedők vezérét, Jeroboámot vették pártfogásukba, amivel útját egyengették a hébernép kettéválásának (Kir. I. 11-40) és egy egészsége-sebb, erősebb északi állam megalakulásának.

Saul, Dávid és Salamon korának, valamint nevezetesebb életeseményeik időpontjának megállapításánál csak Salamon halálának éve, 952. bizonyos. Sámuel és a királyok könyve mind a három király uralkodását 40 évig tartónak mondja, ami már magában is bizonyítja, hogy ez a szám csak hozzávetőleges. E kor története megíratott ugyan a „Jáser, Gád, Náthán, Sámuel és Juda királyainak krónikája” című írásokban, de jóval később az események után: sőt még az utóbbi évkönyvet sem kezdték ul vezetni Salamon közvetlen utódai életében, hanem csak később

amit Kir. I. 12-19. igazol. Ez az időbeli bizonytalanság azonban nem érinti a fentebb csoportosított cselekmények hitelességét.

Dávid uralkodása alatt Júdeában megtörtént a hittiták és héberek összekeveredése, Salamon alatt pedig sémitává való teljes összeolvadása, amit a filisteusok fenyegető magatartásán kívül a királyi hatalom közelségének, a papság központosító törekvésének és nem utolsó sorban a tartomány vízszegénységének tulajdoníthatunk, mely miatt a héber pásztorok nem kalandozhattak el messze a városoktól, ahol a kutak és ciszternák voltak.

Az északi Héber, vagy Izraelországban azonban még legalább 150 évig álltak fenn önálló hittita városok, a melyekkel a héberek, mint előbb, továbbra is jó viszonyban éltek és mint Kir. II. 7-6 mutatja, egymást támogatták a közös veszély, a syr és assyr támadások visszaverésében. Nagyobb méretű keveredésük épen e támadások következtében. Ahab király uralkodása alatt (896-874) kezdődött, a mikor a héber pásztor nép kénytelen volt a hittita városokba menekülni. Mivel pedig a meglévőkben nem fértek el valamennyien, e király új városokat építtetett számukra. Megható és tiszteletre méltó az a hősi küzdelem, melyet e kis nép 200 éven át szabadságáért folytatott és több derék uralkodója között bámulnunk kell Ahab vitézségét és magas erkölcsi felfogását, a ki míg népéről apai szeretettel gondoskodik és maga jár elől a csatákban, addig gyermekeit alattvalóival, azok házaiban nevelteti, hogy a királyi hatalom fényében és kényelmében el ne puhuljanak.

A szünetlenül ismétlődő ellenséges támadások folytán azonban mire e kis ország minden ereje felörlődött és 722-ben három évi hősies védekezés után fővárosa is elbukott; itt is bekövetkezett az összeolvadás. De Galileából azért sohasem lett Júdea és az izraeliták sohasem lettek valódi zsidókká, mert nagy fejedelemeik szellemei továbbra is örködték felettük és nem engedték, hogy a jeruzsálemi métely megrontsa lelküket. Ez a métely a zsidó klarikálizmus.

A zsidó klerikálizmus.

A klerikálizmus eszméjét és a vele összefüggő mysteriumokat Mózes vitte a héberekhöz, akiről Maneto azt állítja, hogy egyiptomi pap volt; Párából, a Napvárosából menekült az izraelitákhoz és nekik az egyiptomiakéitól eltérő törvényeket adott. Hogy Mózes menekülése mikor történt, arra nézve biztos adat nem áll rendelkezésünkre, de a valószínűség mellett szól, hogy kevéssel a hébereknél a Jordánon való átkelése előtt. Ő az egyiptomi papi kaszt természet- és orvostudományának birtokában könnyen felsőbb, csodatevő lénynek mutatkozott e tudatlan pásztornép előtt és ezzel megszerezte a főnöki hatalmat is, melyet azután egyiptomi minta szerint családjában állandósítani igyekezett. A hébereknél részben turáni vére és a nomád életmód azonban nem kedvezett a klerikálizmusnak. Az elemekkel és pusztai népekkel vívott harcokban csak olyan egyén tudta a vezéri állást megtartani, aki vezéri képességekkel bírt: azért természetesnek és igaznak kell tartanunk a hagyomány ama beismerését, hogy Mózes után mindjárt egy — nem a papi kaszthoz tartozó egyén, Józua állt a nép élére.

Mózes esaládja azonban ettől fogva szüntelenül igényelte és követelte az uralmat, melyhez való jogát Mózes bizonyára már törvényeiben biztosította, bár az ő nevében a bibliában elhelyezett ilyenmű törvények ezer évvel később szerkesztettek. E jog, továbbá a papi hivatal és a Mózesétől örökölt néhány orvostudományi titok által sikerült is neki az államhatalmat egyszer-más-szor megszereznie; de a rátermettség hiánya, főként pedig a klerikálizmusnak államfenntartásra való képtelensége miatt sohasem bírta azt hosszabb ideig kezében tartani.

Ez a képtelenség nyilvánult Éli főpap fiainak és a Dáviddal

szövetkező Sámuelnek kormányzásában is; amikor a héber nép végleg kiábrándult papjaiból és azok uralmát lerázva, Sault királlyá választotta.

Saul az ellene lázadó papi kasztból többeket kivégeztetett, de hősi jelleme nem engedte, hogy az egész kasztot kiirtsa: azért halála után a papság azonnal erőre kapott és bűnbocsánat ígéretésével, azaz hibáinak és bűneinek legyezgetésével Dávidot teljesen behálózta. Az Adoniah elleni összeesküvésben is a papság játszotta a főszerepet, hogy Salamont hálára kötelezze és befolyását az ő uralma alatt is megtartsa. Ekkor azonban, mivel a nomád élet megszűnt és a júdeai héberék a hittitákba beolvadtak, olyan helyzet állt elő, amelyben a klerikalizmus nem szorult többé arra, hogy tisztán kuruzslással és a király körül való hízelkedéssel tartsa magát felszinen. Az árja hittita u. i., mint az érzés és szenvedély embere, melegágyul kínálkozott a klerikalizmusnak, melybe az mély gyökeret eresztetett: az állandó megtelepedés és a főváros pedig alkalmat adott neki arra, hogy fényes berendezésével és a főbb hivatalok megszállásával az állami lét szerves részéül suggerálja magát a népre és a királyra, Mindezt elősegítette még egy — talán mindennél fontosabb tényező, a külpolitikai helyzet, mely a zsidó klerikalizmust világtörténeti jelentőségre emelte.

Elő-Azsiában ugyanis ekkor három sémita hatalom bontogatta szárnyait: a syr, assyr és babiloni, melyek mindegyikének végcélja Egyiptom meghódítása volt. A kasztrendszer miatt tehetetlen egyiptomi állam érezvén a veszedelmet, sietve keresett szövetségeseket az Aksumi birodalomban és főleg Palestina lakóiban.

Már II. Ramses hadjárata a hittiták ellen e célt szolgálta, de noha e hadjárat kibékülésben és szövetségkötésben végződött, az egyiptomiak nem sokat nyertek vele, mivel minden hittita város önálló államot alkotván, velük állandó, közös védelmet szervezni nem lehetett. Egyszerre megváltozott azonban a helyzet, midőn a hittiták összeolvadtak a héberekkel és egységes állammá kezdtek alakulni. Most Egyiptom elérkezettnek látta az időt, hogy Ramses kísérletét felújítsa és minden erővel egy életképes ütköző államot teremtsen Palestinában. Ez a történeti háttere az egyiptomiak megjelenésének Salamon udvarában.

Az egyiptomiak három eszközzel fogtak tervük kiviteléhez: hadsereggel, nővel és arannyal. Az első megszabadította a jeru-

zsálemi államot a filiszteusok uralmától a második hozzáfűzte királyát az egyiptomi királyi családhoz; a harmadikkal pedig azt célozták, hogy a zsidó papságnak és a mysteriumoknak állandó székházat építve, általa ezt a kasztot az egyiptomi papsággal szoros, függő viszonyba hozzák. Egyiptom tehát nemcsak a zsidó királlyal szövetséget, hanem a zsidó papokkal is; és pedig az utóbbiak szövetségét fontosabbnak tartotta, mint az előbbiét, és méltán, mert ez időtől fogva a papi hatalom Jeruzsálemben nagyobb és szilárdabb lett, mint a királyi: azonfelül a jeruzsálemi királyok meggyőződésből, vagy szeszélyből elpártolhattak az egyiptomiaktól, mint néhányszor meg is cselekedték; de a papok soha, mint a tények bizonyították; mert ők a mysteriumok révén függő helyzetbe jutottak az egyiptomi papi kaszttal szemben.

Ezek után szinte magától értetődik, hogy a jeruzsálemi templomot nem a szyruziak, hanem csakis az egyiptomiak építhették. Ezt bizonyítja: 1, hogy az építés idején Zsidóország Egyiptom vazallusa volt; 2, a templom teljesen az egyiptomi Osiris templomok mintájára épült; 3, az egyiptomiak hármasszáma érvényesült belső beosztásában (csarnok, szentély, szentek-szenté) és külső arányaiban (hossza háromszorosa szélességének, 33:11 méter); 4, az előcsarnokban felállított két rézoszlop, melyeket az egyiptomi templomokban a nép Oziris és Izis oszlopainak nevezett, itt Boáz és Jákin névvel jelöltetett; az első jelentése: benne az erő; a másodiké: megalapít. Maga a zsidó papság szonban az egyiptomiak rejtett istenét, Amont tisztelte e két oszlopban, aminek nyomait a bibliai írók elfelejtették kihagyni leírásukból; amennyiben az oszlopok nevét „haamnod,” azaz a „két Amon” szóval írták a Királyok és Krónikák könyvében; amint épen ők a maguk mysteriumain ez oszlopokat nevezték.

A Boáz és Jákin szó ezenfelül, mint Bál isten mellékneve bizonyítja azt is, hogy ezt a templomot a nép akkori tudomása szerint nem Jehovának építették, amelynek nevét akkor még a papok sem ismerték, hanem Bálnak. Ezt a tényt maguk a szentírók erősítik meg, mikor elbeszéli, hogy Józsiás király uralkodása alatt Bál edényeit kihordták a templomból.

Az egyiptomi klerikalizmusnak és kultúrájának kölcsönzését tehát a zsidó papi írók eltagadni igyekeznek, amely céljuk, mint majd meglátjuk, indokolt. Fáradozásukban azonban olyan túl-

buzgóságot tanúsítanak, hogy maguk árulják el magukat és maguk leplezik le a célt, melyet éppen eltitkolni szeretnének.

A Kir. könyve szerint Salamon Hiram tyrusi királyhoz fordul építészért, amire ez utóbbi küld Salamonnak egy szintén Hiram nevű építész, akiről azonban kiderül, hogy nem építész, hanem rézöntő. A templomépítéssel kapcsolatban még egy ember említetik, aki a favágókra felügyel. Ez az egyén szintén a Hiram nevet viseli, csak hogy némi változattal. Ő Adoniram, azaz Hiram úr. A Krónikák könyve viszont elárulja, hogy e három Hiram, tulajdonképpen nem Hiram, hanem Hiram. A templom magassága a Kir. könyve szerint 16 és fél, a Krónikák szerint 63 méter. A két oszlop magasságát az előbbi 12 és fél méterre teszi, az utóbbi 22-re. A favágókról azt állítja a szentiró, hogy 30 ezren voltak: két verssel hátrább azonban már 80 ezren vannak, akiknek fejszéi alól 70 ezren hordják el a leejtett törzseket. Végül az egész munkára 3300 felügyelő vigyáz.

Ennyi favágó, amennyi felnőtt férfi lakosa akkor egész Palesztinának sem lehetett, nem a Libanon, hanem Brazília őserdeit is ki tudná hét év alatt pusztítani és a kitermelt fával nem az akkori 2-3 ezer lakosú Jeruzsálemet, hanem egy több milliós ország összes lakóházait fel lehetne építeni.

A három Hiram, a 30 ezer favágó, meg a 3 ezer 3 száz felügyelő nem egyéb, mint az egyiptomi — most már zsidó klerikálizmus szent számával való labdázás, melynek annyi köze van a valósághoz, mint a rézöntő Hiramnak a jeruzsálemi templom építéséhez.

A templomépítés által azonban a zsidó papi kaszt szilárd talajt nyert lábai alatt és a klerikálizmus örök módszere szerint hozzáfogott az államhatalom birtokba vételéhez, meg az ország erőinek kizsákmányolásához. Magát a királyi méltóságot eddigi kudarcain okulva nem ragadta magához, hanem úgy igyekezett céljait megközelíteni, hogy a királyt kényszerítette befolyása alá és az ő fején át uralkodott az államon. Hogy milyen módszert alkalmazott és mely eszközökhöz nyúlt e törekvése közben, arról néhány példából tiszta képet alkothatunk.

Ézsaiás próféta azt tanácsolja Hezekiás királynak, hogy ne hódoljon meg az assyroknak. Majd mikor a király megbetegszik, mint isteni üzenetet közli vele, hogy meghal, tehát hozza rendbe házát. Mikor azonban a próféta látja, hogy a király meggyógyul, hamarosan egy újabb égi üzenetben adja tudtára, hogy életét

Isten 15 évvel meghosszabbította. Végül, hogy a király hitelt adjon szavainak, csodát tesz előtte oly módon, hogy a napot a napórán 15 fokkal visszaugratja. (Kir. II. 19, 20).

Jehoás, Juda királya helyesen cselekedett az Úr látása szerint, mert Jehojada pap tanította egész életén át. (Kir. II. 12).

Hulda prófétanő azt jósolja Józsiás királynak, hogy mivel; megalázta magát Jehova előtt, békében vitetik majd a sirba. (Kir. II. 22.) A megalázkodás alatt a prófétanő azt értette, hogy a király hallgatott a papok tanácsára és az egyiptomiakkal szövetekezve háborút indított az assyrok ellen, melynek folyamán — a jóslat ellenére — a megiddói csatában elesett.

É példából világosan kitűnik, hogy a zsidó papság Juda királyait állandóan kiskorúságban tartotta. Salamonnal is így bánt egy ideig, de ő utoljára megunta a gyámságot és új feleségek szerzésével, meg több szentély építésével elérulta, hogy szakítani szeretne pártfogóival. A papság azonban erre Jeroboámot lázította ellene (Kir. I. 11), a kinek vállalkozása nem sikerült ugyan, de az egyiptomiak menedéket nyújtván neki, megértették a királlyal, hogy a papok üldözése, vagy az egyiptomi érdekekkel való szembehelyezkedése esetén a lázadó egy egyiptomi sereg élén fog visszatérni.

Ez az epizód Salamon életében azonban meggyőző bennünket arról is, hogy a papság őt és Judá többi királyait nem avatta be a mysteriumokba. Ugyanezt különben a biblia a 110-ik zsoltárban is megerősíti, a mikor a Dávid családjából származó királyok másodrendűségével szemben egy nagyobb és igazabb királyról jósol — Makkabens Simonra célozva, természetesen az esemény bekövetkezése után, — a ki a Melkicedek rendje szerint jut a királysághoz, vagyis a papi kasztból származik. Salamon szerepe e szerint a szabadkőművesség alapítása körül épen olyan koholmány, mint az egész Hirám legenda.

Mig tehát Judaországban valóságban nem a király, hanem a papi kaszt uralkodott, addig ugyanez Izraelországban nagy erőlködése dacára semmi befolyáshoz sem tudott jutni. Jeroboám u. i. bár megmenekülését a papságnak köszönhette, egyiptomi tartózkodása alatt megismerte, hogy hova sülyed egy állam, a melyben ennek a rendnek az akarata dönt: azért mikor uralomra jutott, első intézkedése volt, hogy a levitákat kitiltotta az országból és a népből nevezett ki papokat (Kir. I. 9.) Jeroboám e cselekedetét összes utdai helyeselték és utánozták, a mivel elér-

ték azt, hogy országuk 230 éven át megtudta védeni magát a syr és assyr támadásoktól s így követve Egyiptomot és Judaországot is megmentette ezen idő alatt a biztos pusztulástól. A zsidó papi kaszt azonban nem hazája üdvét, hanem saját hatalmi érdekét helyezve mindig előre, hála és elismerés helyett Jeroboámot átkozta és emlékét gyalázta a Királyok és Krónikák könyveinek majdnem minden szakaszában és mialatt az izraeliták ő érette is harcoltak, hátba támadta őket, amennyiben prófétákat küldött hozzájuk és ezek az izraelitákat derék királyaik ellen lázitották, forradalmakat és vérfürdőket rendeztek (Kir. II. 9.)

Egyiptom tehát csalódott számításában, amennyiben segítséget nyert egy olyan néptől, mely üdvét a klerikálizmus távol tartásában kereste: ellenben semmi hasznát sem vette annak a hatalomnak, melybe nagy áldozattal a klerikálizmust plántálta, hogy benne védőgátat emeljen az ázsiai hódítók útjába. Mert Judaország a klerikálizmus következtében époly tehetetlenné vált, mint maga egyiptom és azóta megannyi — a klerikálizmust befogadó birodalom.

Hazael syr király ellen pl. úgy védekezett, hogy a templom kincseivel megbékítette. (Kir. II. 12).

Sennacherib assyr királytól a zsidók 300 ezüst és 30 arany talentumon vásároltak békét. (Kir. II. 18).

Jehoakim zsidó király meghódolt az assyrok előtt, azért békében halhatott meg. (Kir. II. 24).

Legjellemzőbb azonban a zsidók viselkedése Jeruzsálemnek 589-ban Nabukadnezártól szenvedett ostroma alatt. Ekkor u. i. a város nem volt élelemmel ellátva és az ostrom 9-ik napjának éjjelén onnan a király az őrséggel együtt megszökött. (Kir. II. 25). A papok pedig, kiknek a védelmet szervezni és a népet a falakon buzdítani kellett volna, pincéikbe bújtak. (Jer. sir. 4-20).

Ha ezzel szembeállítjuk Samária ostromát, ahol az izraeliták három évig védték fővárosukat és utoljára is csak az éhhalál tudta őket legyőzni: akkor megértjük, hogy mennyivel nagyobb erőkifejtésre képes egy nemzet, ha szabad, mintha ugyanaz a klerikálizmus békóiban vergődik.

Judaország tehetetlenségét azonban természetesnek találjuk, ha a papság kapzsiságát az önmaga által nyújtott, tehát feltétlenül hiteles adatokból megismerjük:

Isten nevében hoztak olyan törvényt, mely az ő fizetésükül rendelte: 1. minden termény tized részét (Moz. IV. 18-25); 2.,

az olaj, bor és búza legjavát, az első gyümölcsöt, minden ember és állat első szülöttét (Moz. IV. 8-12, 15.) 3., csak a hivatalos napi és ünnepi áldozáshoz az államtól évente 113 tinót, 37 kost, 1093 bárányt, 6 kecskét. 18 gidát, 4424 liter lisztet, 1662 liter olajat és 1662 liter bort (Móz. IV. 28, 29); 4, az összes birói és katonatiszti hivatalokat (Kron. 1. 23. és Zak. 3-7); 5, 48 várost 550 méteres átmérőjű körhatárral (Móz. IV. 4b); 6, a fogság után ezeken kívül még 27 ezer □- kim. nagyságú földbirtokot, holott az ország egész területe esL;k 20 ezer □- kl.-mértet tett ki. (Ezek. 45).

A 48 városra nézve azonban meg kell jegyeznünk, hogy bár a papi írók úgy tüntetik fel Józsué könyvében, mintha ezeket a papság már az ország állítólagos felosztásakor megszállta volna, — az egy Anatothon kívül sohasem birták, se nem laktak egyiket sem. Tisztán látjuk ezt a történeti ferdítést Gibeon (Jozs. 10. és Sám. 11. 21), Gézer és Gibbeton esetében. Amennyiben Gibeon az amorita hittiták fővárosa volt, melyben még Dávid korában is hittiták laktak; Gézer pedig a kanaánitáké, melyet az egyiptomiak foglaltak el és romboltak le Salamon korában; Gibbeton hittita várost viszont még Zimri király életében is a filisteusok tartották megszállva. A 48 város eme története tehát ép oly koholmány, mint a 12 törzs neve és az ország egész felosztása.

A jeruzsálemtől 5 kilométerre fekvő Anatothban is csak azért laktak papok, meri a kicsiny Jeruzsálemben, melynek kerülete Neh. 3 és Kir. II. 14. összeegyeztetése szerint — 1760 méter volt, nem fértek el valamennyien. A papi kaszt u. i. a júdeai héberek letelepedése óta a maga egészében Jeruzsálemben lakott, ahonnan egyes kiküldöttei „próféta” néven járták be az országot, vagy néhányan mint bírák és írásmagyarázók telepedtek le ideiglenesen a nagyobb községekben.

Dacára azonban, hogy a papságot törvény szerint megillető 48 város és az ország területénél nagyobb földbirtok csak az ezer évvel később irt szent könyv pergamentjein létezett: a felsorolt többi forrásból is annyi élelem gyűlt kamráiba, azért oly bőségesen élt, hogy a fővárost védő őrség élelmezésére már semmi sem jutott. Élénk színekkel ecsetelik ezt a következő adatok: Ti eszitek a kövérít és ruházkodtok a gyapjúval, de nem legeltetitek a nyáját, hanem erőszakkal és kegyetlenséggel uralkodtok rajtuk. (Kzek. 31.)

A nép fejei jutalomért ítélnék, a papok bérért tanítanak és a proféták pénzért jósolnak. (Mik. 3.)

Jehoás király alatt a papok beszédtek a templom javítására a pénzt, de nem javították ki a templomot, (Kir. II. 12.)

Mikor Nehemiás visszament Perzsiába, a leviták megszöktek Jeruzsálemből, mert a papok nem adták ki nekik a tizedből járó részt. (Neh. 13.)

A papok erőszakkal is elvitték az áldozati állat szebb részeit akkor is, ha az nem járt nekik (Sám. I. 2-14).

Jeruzsálem pusztulása és az azt követő babiloni fogság azonban gyökeres változást hozott a zsidó klerikalizmus fejlődésébe. Előzőleg a zsidó papok abban a tudatban éltek, hogy a függőség ellenértékül az egyiptomiak megvédik őket az északi hódítóktól: azért most, a keserű kiábrándulás idején féktelen gyűlölettel fordultak az egyiptomiak ellen, melynek egyelőre a velük fenntartott kapcsolatok megszakításában és egy önálló zsidó világklerikalizmus megalapításában adtak kifejezést. Ennek a zsidó világklerikalizmusnak kialakulására a nagy, gazdag birodalom és a könnyelmű óvatosság nélkül kormányzó uralkodók kedvező alkalmat nyújtottak. A babiloni királyok u. i. megengedték, hogy a júdeai papság hazai szervezetét az ő birodalmukban is megtartsa, azaz hívei felett itt is uralmat gyakoroljon és az otthon maradottakkal állandó érintkezésben éljen. Faji és nyelvi tekintetben semmiben sem különbözvén a babiloniaktól, egyházi szervezetük révén mégis teljesen elkülönültek a velük nagylelkűen bánó őslakosságtól és nemcsak államot képeztek az államban, hanem azon erkölcsi elveket, melyeket eddig a zsidó papság saját népével szemben gyakorolt, most ugyanez a papság híveivel karöltve alkalmazta a babiloni állam és annak őslakói ellen. Nemcsoda tehát, ha a világ akkor legerősebb birodalmát ez a benne mesterségesen tenyésztett szű 70 év alatt teljesen felőrölte.

Hogy a zsidóknak milyen szereptük volt Babilon elestében, az ma még tisztázva nincs; de kétségtelen tény, hogy Cyrus, a perzsa hódító azonnal sok arannyal, ezüsttel jutalmazta meg őket és megengedte nekik, hogy hazájukba visszatérjenek, a mely szabadsággal azonban legnagyobb részük nem éli. Ezzel kapcsolatban meg kell említenem, hogy a babiloni, perzsa és görög-macedon birodalom szétmállasztását a zsidó klerikalizmus önmagának tulajdonítja (Dán. 2-II.)

A zsidóság perzsiái működéséről már határozottabb adatok

kai rendelkezünk. Ötezer éven át — Jézusig a legtisztább és legnemesebb vallás hitelvein nevelt perzsa nép ez eseményeket megelőzően az erkölcsi tisztaság emberi lehetőségének tetőfokára érkezett. Herodotos azt írja róla, hogy Perzsiában a hazugság a legmeggyalázóbb; Diodorus szerint pedig semmi sem biztosabb, mint a perzsa kézadása. El lehet tehát képzelni, hogy egy ilyen nép között mekkora rombolást végezhet egy — a klerikalizmus elvein szövetkezett társaság, ha az államhatalom szemet huny, vagy éppen szabad folyást enged működésének.

Nehemiás nem ok nélkül ment kétszer vissza Jeruzsálemből Perzsiába és cserélte fel a kormányzói méltóságot az udvari pohárnoksággal: de az „Etika a talmudban” c. könyv íróinak (Dr. Hevesi Simon, Dr. Blau Lajos és Dr. Weisz Miksa) is elhihetjük, hogy abban az időben a palesztinai zsidók önkényt költöztek Perzsiába. Ezsdrás és társai 458-ban 300 kgr. aranyat és 2 ezer kgr. ezüstöt vittek haza Jeruzsálembe (Ezsd. 8-26), ami sejteti, hogy mit mívelhetett Perzsiában ez az „elnyomott” nép. Száma ebben az Eldorádóban természetesen rohamosan szaporodott és az „Etika atalmudban” szerint Pumpadita környékén csakhamar annyian lettek, hogy azt a vidéket a perzsák Izrael országának nevezték. Községeiket saját törvényeik szerint igazgatták és saját bíróságaik voltak, melyek zsidó törvények szerint ítéleztek.

Egy nagy és dicső maltu államban ilyen visszaélést természetesen csak hivatásukra méltatlan uralkodók tűrhetnek, vagy védhetnek. De Eszter könyve megadja a magyarázatot. A paráznságot minden más bűnnél utálatosabbnak tartó perzsa nép királyai a K. előtti évezred közepén a szomszéd sémita államfők példájára többnejűségre rendezkedtek be, melyhez az „árut” a Mardokajok szállították. Így elvesztvén a lelki és erkölcsi kapcsolatot nemzetükkel, a jövevények karjaiba vetették magukat, akik aztán összeszedték az aranyat és ezüstöt a nagy birodalomban és rendeztek olyan öldöklést a fővárosban, szerte az országban, sőt magában a királyi palotában is, amilyenhez hasonlót csak 2400 év múlva Oroszországban sikerült megismételniök.

A tízezer éves perzsa birodalom, mely száz évvel ezen esemény előtt érkezett virágzásának egy újabb magaslatára, száz év múlva ezen öldöklés után, mint tehetetlen hullá omlott a porba és a „felszabadítottak” között Jaddua, a zsidó főpap volt az első, aki Josephus szerint bíborba és aranyba öltözve, fehér

köntösű papjai élén hódolva ment Nagy Sándor elé és megáldotta fegyvereit.

A zsidóság a babiloni fogságig nem volt önálló faj, mert származás és vér tekintetében semmiben sem különbözött a többi sémitáktól; nem volt nemzet, mert ugyanazon nyelven beszélt, mint Syria és Arábia egyéb országainak lakói; nem volt vallás, mert ugyanazon isteneket imádta, mid a többi syro-föníciai népek; hanem csak egy a földrajzi alakulás által elkülönített törzsét képezte az eralitett syro-föníciai, vagy arám nemzetnek.

A jeruzsálemi papság azonban, mely a kis Júdeában elegendő számmal birt e terület áthatolására és erőinek kiszípolozására, most a perzsa és utána a görög-macedon világbirodalomban elveinek ápolása- és hatalmi céljainak elérése végett kénytelen volt nagyobb tömegeket olvasztani magába; vagyis azt a válaszfalat, mely e kaszt és a leviták, meg a júdeai népközt fennállt, hátrább tolni és kijebb helyezni: úgy hogy e falon belül most már helyet foglalhattak a fogságban maradtak, a haza térték és az otthon hagyottak valamennyien; de kívül rajta; „goj” néven ott rekedt az egész emberiség. Ez a válaszfal, melynek alapját a gyűlölet alkotta, tervét a képzelet rajzolta, köveit a bűvészet, a mágia illesztette össze; felületét a reklám és suggestio meszelte be; fennállását pedig egyrészt az önzés, másrészt a könnyelmű hiszékenység biztosította, — ez a válaszfal: a zsidó vallás és a zsidófaj.

Amint tehát látjuk, Göthe elkésett homunculusával, mert előtte 2200 évvel már megvalósult az első lombikban született faj és az első megrendelésre készült vallás, melynek létrehozását, életműködését és céljait magából törvénykönyvéből, az ótestamentumból és a zend, meg egyiptomi vallás szent könyveiből ma már tisztán és világosan megállapíthatjuk.

A zsidóság mint faj és nemzet

A klerikalizmust egy külön faj és vallás leple alatt elrejteni; ezt a gondolatot a babiloni zsidó papság eszelte ki és használta fel először a babiloni és a perzsa állam ellen. Innen vitte Nehemiás, Xerxes pohárnoka 444-ben Jeruzsálembé, abová helytartóul kineveztetvén, az összeparancsolt nép előtt Ézsdrással felolvastatta Jáhvénak kevéssel azelőtt költött törvényeit és átokkal fenyegette meg azok áthágóit. Az így felolvasott törvényekre kijelentette, hogy azok tulajdonképpen egy szerződés, vagy szövetség pontjai, amelyet most Jáhvé köt az ő kiválasztott népével. E szerződésre Nehemiás a népet ott mindjárt megeskette, a papok-, leviták- és főbb emberekkel pedig ugyanazt aláíratta.

Hogy mit tartalmazott ez a szövetség, azt Nehemiás könyve nem mondja meg világosan; azt azonban elárulja, hogy e törvények meghallgatása után, mely cselekmények teljesítésére tett a nép esküt. Ezek voltak: 1. az idegen feleségek elbocsátása, vagyis elzárkózás által külön fajjá leendő alakulás; 2. a tized és elsőszülött beszolgáltatása; 3. a szombat megtartása. Ha e három ígéret volt a törvényolvasás következménye, akkor a szövetség pontjai is csak e három tárgyról szólhattak: nem szabad tehát. Mózes jelenleg ismert könyveire és főleg a tiz parancsolatra gondolnunk, amelyek 2 és 3 évszázaddal később szerkesztettek.

Dacára azonban, hogy ez a szövetségi szertartás a legfőbb állami tisztviselő parancsa és tekintélye latbavetésével rendeztetett, a nép még sem vette komolyan, mivel az egész dolog előtte idegen és akkor még érthetetlen volt. Azért maga Nehemiás panaszkodik, hogy másodszori jeruzsálemi látogatása alkalmával is talált sok vegyes nemzetiségből született gyermeket, akik a zsidó beszédbe filiszteus, azaz görög szavakat keverték: a szom-

bati munkától pedig csak úgy tudta Jeruzsálem lakóit visszatartani, hogy a föníciai és vidéki árusok előtt péntek este bezáratta a kapukat (Neh. 13.): a harmadik fogadalom semmibevevését viszont elárulja az e korban élt Malakiás próféta, akinek egész prófécijája egy átokban merül ki a zsidók ellen azért, mert nem adták meg Jehovának, azaz a papoknak a tizedet és barmaik első szülötteit.

Ez a jeruzsálemi kudarc azonban nem riasztotta vissza a zsidó papságot attól, hogy a megkezdett úton tovább ne haladjon. A perzsa királyoktól a palestinai nép felett teljes hatalmat nyervén, tanítással, rábeszéléssel és erőszakkal, főleg pedig az e célból koholt történelemmel és vallásos irodalommal végre elhitette a jeruzsálemkörnyéki nép nagy részével, hogy ő Istennek kiválasztott és minden más nemzet fölé helyezett népe. Ezt a propaganda munkát Nehemiás korában a papságból szervezett 120 tagú „nagy zsinagóga”, K. e. 298. után pedig ennek utóda, a 72 tagú „synhedrion”, illetőleg ennek felügyelete alatt, a papságnak „Írástudók néven ismert része végezte el, mely azonban az irányítást és gondolatokat állandóan Perzsiából kapta.

Az Írástudók egy új vallással szervesen összenőtt új fajta akarván teremteni, első feladatuk volt megállapítani, hogy mi legyen ennek a fajnak vagy nemzetnek a neve. A héber szót sohasem szerették; a jehuditának, melyhez kizárólagos jogot formálhattak volna, a judeaiak gyávasága miatt rossz híre volt; megkísérelték a „jesurun” = igazságos és „hepziha” = gyönyörűség szavakat; de utoljára az izraelitánál állapotdakt meg, amely néven ismert néppel nem voltak ugyan azonosak, de ez volt az az egyetlen sémita törzs, amely hősiességével messze kimagaslott a többiek között.

Miután a nevet ily módon megtalálták, hozzáfogtak a családfa összeállításához, melynek első rostjait a zendavestából kölcsönözték. A perzsák eme szent könyvéből u. i. egyszerűen átvették az egész teremtés történetét egy kevés módosítással. Masiát és Masiánát Ádám és Éva szóval helyettesítették, a teremtés ottani hat korszakát ők hat napra változtatták; a fárad-Hágos munkával való kenyérkeresést pedig, melyet Zarathustra az ember legfőbb erényének és kötelességének állit, ők — erkölcsstanukkal egybehangzóan büntetésnek minősítették. Egyéb-ként azonban a Mózes könyvében leirt kigyó, szubmlitó és az ember teremtésének kettős változata, sőt inég az egyes kifeje-

zések is, mint pl. „az ő nemük szerint” — egyeznek a zendavestával.

Ádám és Éva után először a földrajzból varázsolták elő fezeidé ősöket. innen lettek ősapákká: Hám, a Nilus iszapja, Kánaán, a Sáriai alföld; Mizraim, az egyiptomi nép; Kus és Havilah, a hiksosok birodalma; Éber, a perzsák országa; Assur, azaz Assyria és Sidon, a föníciaiak halászsást jelentő, valamint Seba, a kosiaknak Csaba vezérről elnevezett fővárosa.

Mikor az írástudók földrajzi ismerete kimerült, akkor átcaptak a mythologia terére. Az egyiptomi istenek közül beiktatták Sethet őseik közé, de mégis inkább a föníciai istenek neveit használták fel. Itt tiszteltetett Ábrám, a királyi apa, vagy az ég királya, a ki nem más, mint a nappali ég (Oziris); felesége Sáriai pedig az ég királynője, vagyis Isis,*) az éjjeli ég. Izsák azonos Jichak-kal, a kacagóval, azaz a reggeli nappal; Rebeka viszont Ribkával, a kövérség, vagyis a föld termékenységének istennőjével. A föníciai hitregében szerepel a két vándorló testvér hős: Saminrum, a ravasz, azaz sémita nyelven Jákob és Usov, a szőrös. Az Írástudók Saminrum helyett egyszerűen jelzőjét vették át, Usovból pedig Ézsaut alakítottak.

Ez a Saminrum, aliás Jákob lett apja annak a 12 fiúnak, a kik azonosak az égi seregekkel, vagyis az állatöv csillagzataival, de neveiket a bolygókéival, mint áser, gád, juda és hittita városnevekkel, mint Dán és Naftali cserélték fel.

A csillagokkal kötött ily szoros atyafiság láttára nem vádolhatjuk az „Etika a talmudban” íróit különösebb merészséggel, mikor azt mondják: „Az astronomia ős-zsidó nemzeti tudomány” (71. I.)

Jákobbal és fiaival elérkeztünk az egyiptomi rabsághoz,, melyet ki kellett találni, hogy a zsidóság gyűlöletre ingereltesse az egyiptomiak ellen és bosszút álljon rajtuk Jeruzsálem cserbenhagyásáért; nemkülönben azonban, hogy érzelmi, vagy erkölcsi aggályok vissza ne tartsák ama lehetőségek kiaknázásától, melyek számára e történet kitalálásakor Egyiptomban megnyíltak. Nagy Sándor és egyik utóda, Ptolemeus Sotér**) u. i. sokezer

Jegyzet:*) Isis azonos a görög „isos” szóval, mely egyenlőt jelent, kiakarván vele az árják fejezni, hogy a nappali ég egyenlő az éjjelivel.

Jegyzet: **) Az írástudók ezt a két telepítést a 150 évvel később írt Moz. V. 27-08 v.-ben így jósolták meg: „Hajókon visz téged az Úr ismét Egyiptomba.”

zsidót telepítettek Egyiptomba és nekik ott ugyanolyan kiváltságokat adtak, mint saját nemzetük fiainak, a görögöknek. Már Perzsia pusztulásánál láttuk, hogy mit jelent az, ha a zsidóság egy államban kiváltságokat élvez, azaz a törvényeken felül helyeztetik: most a görögökkel együtt rászabadíttatván a védetlen egyiptomiakra, teljes és tökéletes rombolást végeztek közöttük. Perzsia eltorzultan, gyengén és betegen az izlam segítségével még feltudott valamiképen támadni, de Egyiptom a zsidók és görögök kiváltságai után soha; az meghalt végérvényesen.

„Az egyiptomiak Pithom és Ramses városokat építették a zsidókkal és megölték volna összes fiú csecsemőiket, ha a bábaasszonyok meg nem könyörülnek rajtuk”. Állítja Mózes nevében az Írástudó. Mily naiv feltevés egy 3 ezer éven át a legaprólékosabb részletekig megszervezett állam rendjéről, hogy ott a bábaasszonyoktól függött volna a törvények végrehajtása! És mennyire az Írástudóra vall az egész elgondolás, mely szerint a világ első kulturállama csak ily nemtelen törvénnyel tudott volna egy kellemetlen idegen elemtől megszabadulni! De a vád él és bosszúért kiált 2 ezer év óta az összes világtájak felé. Egyedül Mózes V. könyve 19-szer ismétli ezt a légből kapott rabságot; a talmudisták aztán tovább színezik borzalmait; míg Dr. Wallenstein Zoltán, pécsi rabbi tollát már vérbe mártva írja az „Egyenlőség” 1931. ápril. 4. számában: „Ide figyeljete! Apáink gúlákat építettek Pithomban és Ramsesben. Robotoltunk Gizében és Sakkarában. A piramisok málderjét zsidó vérrrel keverték meg Mizraimban! Es lám! A fáraók ma halott emlékek, de mi itt vagyunk!”

Egy igazi nemzet azonban nemcsak az ősoket, hanem a megfelelő hősoket sem nélkülözheti, ha a többi nemzetek között helyet foglalni, vagy épen — mint ebben az esetben történt — fölibük emelkedni akart. Az írástudók most nem szálltak ugyan fel a csillagokhoz, mint előbb, de azért épen nem jöttek zavarba. Koruk legnagyobb hőse Nagy Sándor lévén, róla egyszerűen lehúzták a ruhát és ráöltötték Dávidra, meg Salamonra.

Nagy Sándor életéből nem annyira hódításai és győzelmei ragadták meg Kelet népeinek figyelmét, mint inkább lelki és erkölcsi nagyságát hirdető tettei.

A sémiták királyai legyőzött ellenségük főembereit megnyúzták, vagy elfűrészelték: ő Dárius elfogott családját királyokat megillető tiszteletben részesítette, leányát pedig feleségül vette. Amazok megjutalmazták ellenfeleik orgyilkosait: ő keresztre

feszítettette a hűtlen szolgát, Dárius gyilkosát. Kelet zsarnokai nem törődtek vele, ha népük mind éhen hal, vagy szomjan pusztul is el, csak az ő udvaruk ne lásson szükségét: Nagy Sándor ellenben szomjas katonái lábai elé öntötte ki a vizet, melyet egyik harcosa a sivatagban nagy nehezen talált és sisakjába, merítve vezérének felajánlott.

Mit tesz ennek hallattára az Írástudó? Egyszerűen leírja, hogy Dávid is elvette ellenségének, Saulnak leányát, még pedig nem is egyszer, hanem kétszer: először szerelemből, másodsor pedig erőszakkal. Dávid is hozott Nagy Sándoréhoz hasonló halálós téletet, még pedig szintén kétszer: először megölette azt a futárt, a ki vele Saul halálának híret közölte, másodsor pedig; Izboeth gyilkosait, a kik a jutalomért hozzá siettek. Végül Dávid is földre öntötte a vizet, mikor szomjazott, de sokkal Írástudóbb módon, mint Nagy Sándor. Ő u. i. Júdea barlangjaiban bujkált az üldöző filisteus sereg elől, mikor megsomjazott és három társát küldte vízért a bethlehemi kútra. Azok átvágták magukat a filisteus seregen; hoztak vizet a jelzett kútból, melyet azonban vezérük nem ivott meg, hanem a földre öntött Jehovának áldozatul.

A történelem tanítása szerint Nagy Sándor már apjától sok aranyat örökölt; de mi volt ez ahhoz az aranytömeghez képest,, melyet a Kir. I. könyve szerint a tyrusiak csak úgy rokonszenvből egész hajókkal szállítottak Salamonnak! Nagy Sándor a világkereskedelem központjául Alexandriát alapította: Salamon pedig „az egy Istenimádás” központjául a jeruzsálemi templomot építtette. Nagy Sándor tudósokat és korának legnagyobb bölcsét,, Aristotelest, tartotta udvarában: Salamon maga volt tudós, bölcsessége pedig felülmultra Kelet és Egyiptom összes fiainak bölcsességét.

Ez azonban még nem minden! Nagy Sándor győzelmeit végeredményben csak katonái vívták ki: de Dávid személyesen győzte le a 350 cm. magas Góliátot. Végül — ami a sémitáknál a legfontosabb — a macedónok királya, mint aféle szegényember csak egy feleséget tartott: Salamon ellenben az Énekek éneke szerint százat, akik mire a Királyok könyvébe érkeztek, már ezerre szaporodtak.

A zsidóság mint vallás.

A zsidó papi kaszt — mint mondtam — nemcsak új nemzetet, hanem új vallást is akart alapítani, amely munkát valódi vallásoknál köztudomás szerint egy Istentől ihletett nagy ember szokta véghez vinni, vagy legalább is megindítani. Valamint azonban az egyiptomi vallást nem vallási hős hozta létre: úgy a zsidó vallás, mely annak utánezata, szintén nem tud valódi, azaz nem költött alapítót felmutatni. A zsidó papságnak azonban a babiloni fogság után nagy szüksége lett ilyen vallási hősökre, mert a Perzsiában maradt zsidóság lelkét hatalmas erővel ragadták meg Zaráthu3tra tanai és fenyegetett a veszély, hogy a Palestinából oda szakadt sémiták felveszik ezt a vallást és szakítanak eddigi papjaikkal.

Az Írástudók ezen a nehézségen is époly könnyen és vakmerően láboltak át, mint a Jordánon és Vöröstengeren, vagy mint a nemzeti hősök gyártásán. Egyszerűen lemásolták Zarathustrát, még pedig szokásuk szerint nagyítva és két példányban. Az első példányt elnevezték „Eli-jah”-nak,* a másodikat „Eli-sa”-nak* (Illés és Elizeus.) E két hős próféta nagyjában ugyanazon csodákat műveli, és ugyanazon tetteket végzi, melyek a perzs' vallásalapító tetteivel és tanításaival a következő összefüggést árulják el: Zarathustra reformátori működése kezdetén felhívja a népet, hogy a hazugság papjait ölje meg: Illés megfogatja Bál 450 papját a néppel és azokat saját kezeivel öli meg.

Jegyzet:* Már e két név hasonlósága és mesterkélt alakja mutatja, hogy mindkettő koholt személy: épúgy mint a sz. kőművesek Híram legendájában a Jubcla, Jubelo és Jubelum nevek. E nevek külsejében ugyanaz a módszer nyilvánul, ami meggyőz bennünket arról, hogy szerzőik is ugyanazok: a zsidó Írástudók.

Zarathustra tanítása szerint Isten csak a szabadító uralma után támasztja fel a holtakat: Illés és Elizeus rögtön, haláluk után megteszik velük ugyanezt.

Zarathustra csak fáradságos munka jutalmául ígér kenyeret: ezek egyszerű varázsszóval kimeríthetlen bőségben adják híveiknek.

Zarathustra vízgyűjtők és csatornák építését követeli, hogy a sivatagot öntözni és termőföldre alakítani lehessen: ezek az esőt egyszerűen megrendelik a zsidók Istenénél, mikor szükségük van rá.

Zarathustra szerint Isten maga is harcol az elpártolt lelkekkel és a jó embereknek is ezt a harcot teszi kötelességükké: Illés és Elizeus csak egy átkot ereszt ki száján, amire rögtön ömlik az égből a tűz, vagy cammognak elő a medvék az erdőből, hogy az ember fáradsága- és főleg veszélyeztetése nélkül elintézzék ezt a küzdelmet.

Zarathustra tanítása szerint minden embernek meg kell halnia, hogy feltámadhasson: Illésért már életében tüzes szekér ereszkedik alá az égből, melybe még bele sem kell lépnie, mert egy hirtelen támadt forgószél a szekérbe emeli.

Mindezek azonban olyan dolgok, amelyekben Zarathustra még versenyezni próbál a zsidó vallás hőseivel: ellenben vannak e két prófétának olyan tettei, amelyekhez hasonlót a perzsa vallásalapító még kicsinyített alakban sem tud felmutatni. Így Illés és Elizeus időt jósolnak, bélpoklosokat gyógyítanak és a Jordán vizét egy köpeny suhintásával kétfelé választván, szárazlábbal mennek át rajta; az olajos korsót pedig úgy megbűvölik, hogy minél több olajat öntenek ki belőle, annál több marad benne.

A zsidóság emez őseivel, hőseivel és hitbajnokaival nagy hatással volt a keresztyénség fejlődésére; de még nagyobb az a befolyás, melyet az e hősökben megszemélyesített hit és erkölcsi elvei a mai ember gondolkodására és világnézetére gyakorolnak.

A zsidóság hit és erkölcsi elvei mások voltak Nemiás előtt és mások Nehemiás után. Mivel azonban az írástudók ezt a különbözőséget tagadják és vallásukat egész tartalmával együtt Ábrahám, vagy legalább is Mózes kora termékeinek tüntetik fel; a helyzet tisztázása és az ótestamentum megértése végett szükséges néhány szóval a zsidóknak Nehemiás kora előtti hitelveiről is megemlékeznünk.

Már az egyiptomiak följegyzései állítják, hogy az őket legigázó hiksosok vallása állatimádásban nyilvánult. A bibliában erre vonatkozó adatok is (Móz. I. 39-19; Birák 17-4, 5, és Ézs. 31-7.) ezt és a fétisimádást bizonyítják; amit természetesnek kell tartanunk, mert hiszen az ottani hiksosok nagyobb hányadban négerek voltak. Mikor Mózes hozzájuk csatlakozott, a papi kaszt elveit tartván szem előtt, nem igyekezett őket magasabb istenfelfogásra nevelni, hanem ellenkezőleg, — csinált nekik egy rézkígyót, hogy azt imádják (Móz. IV. 21-9). Ezt a rézkígyót a későbbi papság Salamon templomába is bevitte, ahonnan csak Hezekiás király távolította el 250 évvel Salamon halála után (Kir. I. 18-4); de ő sem azért, mintha az akkor már zsidóvá olvadt nép egy Istent imádozott volna, hanem azért, mert a zsidók akkor már teljesen átvették a hittiták vallását, azaz elhagyták a fétisek és állatok imádását.

A jeruzsálemi templomból, mely ezideig Jehud, Bál és Astarte tisztelete mellett kígyó- és borjuimádás színhelye is volt; ezentúl a bárom előbbi isten kizárólagos szentélye lett, míg Moloch tiszteletére a zsidók a város mellett fekvő, u. n. Hiunon völgyben égették meg elsőszülött fiaikat. E szokás alól még a királyok sem vonták ki magukat, mert Ahaz és Manasse királyoknak egy-egy ilyen áldozását a biblia is megerősíti (Kir. 11. 16 és 21.) Ezzel szemben Izraelországban a héberek a bétheli és dáni aranyborjúkat tisztelték, tehát állatokat és fétiseket imádoztak; a hittitákkal bekövetkezett keveredésük után pedig azok isteneit; Bált és Élt. Hogy az izraeliták, szintén gyermekeket is áldoztak volna, ezt általánosságban állítják ugyan az írástudók (Kir. II. 17-17), de rá határozott példát, vagy esetet felhozni nem tudnak: azért ezt a vádat inkább rágalomnak, mint történeti ténynek kell tekintenünk. Ha ilyen hajmeresztő kegyetlenség ott előfordult, azt csak a hittiták követhették el, de az északi héberek nem, akiknek hősi jelleme az ilyen szörnyűséggel nem egyeztethető össze.

Ezt a hittita, most már syro-föníciai pogányságot a zsidó papok Nehémiásig nemcsak nem igyekeztek az egy Isten imádása felé fejleszteni, hanem Mózes nyomain haladva inkább megmerevítették és babonához rögzítették (Móz. IV. 5-27). Adtak ki ugyan Mózes neve alatt többször új és a régiektől eltérő vallási törvényeket, de ezek az újítások nem az egy Isten imádás elrendelésére vonatkoztak, hanem a külpolitikai helyzethez, vagy a

nép ízlésének változásához igazodtak; mint Abáz és Józsiás királyok esetében, a kik közül az előbbi az assyroknak, az utóbbi pedig az egyiptomiaknak akart kedveskedni a kultusz terén elrendelt újításaival.

A zsidó klerikalizmus efajta merterkedéseit érdekesen próoálja kimagyarázni és szépíteni az Ezékiel (20-25, 26) neve alatt kiadott következő nyilatkozata: „Adtam nekik törvényeket is, amelyek nem jók és Ítéleteket, melyek életükre ártalmasak. Megfertőztetem őket saját adományukban; amennyiben én okoztam, hogy első szülötteiket megégessék”. Ezzel a magyarázattal a 3-ik század Írástudója Istenre hárítja a zsidó klerikalizmus ezer éven át elkövetett bűneit és egyúttal ilyen rövid utón akarja elintézni azt a rengeteg ellenmondást és anachronizmust, melyet az általa szerkesztett ótestamentumból minden igyekezete és furfangja dacára sem tud eltüntetni.

A jehovaimádás elrendelése annyi lett volna, mint elárulni a papságnak a maga mysteriumait, melyeken épült jóléte és egész hatalmi szervezete. Hogy ezt a babiloni fogságig sem a papság a maga egészében, sem egyes tagjai nem tették, azt eléggé igazolják a Kir. II. 19 és 20 részének Ézsaiásról közölt adatai; és hogy nem is teheték, ezt viszont mutatja Jer. 11-21 v., mely szerint a nevezett prófétát atyjafiai, az Anatothban lakd papok megfenyegették, hogy megölik, ha prófétálása közben Jehova nevét elárulja.

A zsidók hitelveiről szólva tehát Nehemiás előtt különbséget kell tennünk a mysteriumokban szervezett, semmiféle istenben nem hívő papi kaszt felfogása és a babonára, meg bálványimádásra nevelt nép hite között; a mely két világnézet keresztezéséből olyan erkölcsi élet származott, melyet Ezékiel 22. r. alapján a következő szavakban foglalhatunk össze: Tulozhatatlan fajtalanság, öldöklesi vágy, uzsoráskodás, elnyomás, rablás és a szegények kínzása. Hogy pedig az utókor ne gondolhassa, mintha elvértve itt-ott erényes emberek mégis találkoztak volna; kijelenti a próféta, hogy egyetlen ember sincs, a ki e bűnöktől ment volna.

Ez a kép azonban csak külsőleg igaz, belsőleg kétségtelenül túlzás; mert nincs olyan klerikalizmus és nincs olyan rossz példa, mely a minden időben található jó lelkeket megrontani tudná. A zsidó klerikalizmus hatalma alatt a jók tetteikkel nem érvényesülhettek, intéseikkel és tanácsaikkal pedig elő sem állhattuk; mert ez a szervezőt — hazugságából folyó gyengeségé-

nek érzetében ellenvéleményt nem tűr; ha pedig ilyen mégis jelentkezik, azt azonnal halálba fojtja.

Jeruzsálem bukásakor azonban, midőn a papság a nagy csapástól egy pillanatra elkábult, azonnal felszólalt az otthonmaradtak közt Jeremiás, a fogságba hurcoltak között pedig Ezékiel és mindketten a vallással űzött rút játék elhagyását, a papok által tudott egy Istennek általános elismertetését, a Tammuzimádás (= Oziris) megszüntetését és erkölcsi tisztulást követeltek. De Jeremiást Egyiptomban csakhamar agyonverték paptársai,, ellenben Ezékiel több rokonlélek megértésével találkozott, a kik közt bántatlanul terjesztette nézeteit, a nélkül azonban, hogy a közben magához tért papságra és általa a zsidók vallásának későbbi fejlődésére a legkisebb befolyást is gyakorolta volna.

Már előbb említettem, hogy a perzsa királyok korlátoltsága és érzékisége utat nyitott országukban a zsidó papság uralmának. Ez a tény és a zend vallás hatása a perzsiái zsidókra volt az a két szempont, amelyből a zsidó papság az általa készítendő új vallás hit- és erkölcsi elveit megtárgyalta és megállapította. Ez a vallásszerkesztés K. e. 530. körül kezdődött és 131-ben fejeződött be, mert ekkor jelent meg az otestamentomi könyvek első teljes és hiteles jegyzéke a Prédikátor könyve görög fordításának előszavában; de közvetlen ezen időpont előtt történt az edomitáknak (adom = hazátlan) Makkabeus János Hircanus által való meghódítása is, amely esemény burkolt, vagy nyílt célzásokban több helyen megtalálható a bibliában, főként a prófétai könyvekben. K. e. 530. és 131. között készültek tehát az összes otestamentomi könyvek; és pedig oly módon, hogy a pillanatnyi szükség, vagy cél szerint egy-egy könyvet megírtak, azután később a változott viszonyokhoz átalakítottak; mialatt az előbbi példányokat, hogy az új könyv hitelét biztosítsák, — az összes régi forrásmunkákkal együtt megsemmisítették. Felbecsülhetetlen az a kár, melyet a zsidó Írástudók ily módon okoztak a tudománynak és az emberiségnek. Nehemiás u. i. a vallásszerkesztés megkönnyítése végett összegyűjtötte a található történeti feljegyzéseket, amilyenekből a Krónikák könyve tizenegyet, a Királyoké hármat, Józsuáé pedig egyet említ meg. Ezekon kívül azonban voltak még Jeremiásnak és Ezékielnek is prófétai iratai az Írástudók kezében, melyeket szintén megsemmisítettek, illetőleg csak nagy átalakítással,- kihagyások és betoldások után iktattak a bibliába; míg a többi prófétai könyvek — tartalmuk egyes töredé-

kétől eltekintve — tisztán a 3-ik, de inkább a 2-ik század Írástudóinak készítményei.

E megsemmisített forrásmunkák adataiból egyik-másik csak tévedésből, vagy elnézésből vagy szándékos elferdítés után jutott a szentírásba; de ez is elegendő arra, hogy az avatott kutató Zsidó- és Izraelország történetébe és abban az örökké izgató, cselszövő papság államromboló munkájába és uralmi törekvéseibe betekintszen.

Itt kell megemlítenem, hogy a zsidó papság, miként egyiptomi tanítója, szentiratai számára a föníciai Írásjelek elváltoztatásával egy újfajta írásmódot is kitalált. Eddig u. i. ők is, mint Syria valamennyi semitái, a föníciai Írásjeleket használták, amit két — összesen fennmaradt irott emlékük, a moabita kő és a siloámi felirat igazol. Ez az új, u. n. „héber írás” nem olyan nehéz ugyan, mint a hieroglifák, de ép oly nehézzé teszi olvasását az a körülmény, hogy magánhangzói nincsenek; tehát a vele írt könyveket csak olyan ember tudja elolvasni, aki egy tanító vezetése mellett a szöveget már félig-meddig megtanulta. Erre az elővigyázatra nagy szüksége volt a zsidó klerikálizmusnak, mert különben történeti ferdtéseit és az egész emberiség romlására kieszelt hit- és erkölcsi elveit a legközelebből érdekeltek hamar leleplezték volna.

Az e korban és ily módon készült iratokban kigondolt zsidó faj és vallás őseiről és hőseiről már szoltam: a következőkben hit- és erkölcsi elveit fogom ismertetni.

A zsidó hittan.

1. A zsidó hittannak első és főtétele, hogy egy Isten van, ki a világot teremtette. (Móz. V. 6-4.)

2. Ez az Isten a jeruzsálemi templomban tartózkodik. (50. zs. 2. v. és Ezek. 43-7.)

3. Isten neve eredetileg az egyiptomi papok Iao-, vagy Ihaho-jából alkotott Iah, mely a 68. zsoltár 4. versében változatlanul fennmaradt. Később, mikor a zsidók szakítottak az egyiptomiakkal, a jah-ból jejt, majd jáhvét, végül Jehovát formáltak. A Jah*) és Jehova visszatükrözi a mysteriumok számát, a hármát; az előbbi betűivel, az utóbbi szótagaival. Ezt a négy isten nevet azonban kimondani sohasem szabad, hanem helyettük Él, Elohimát, vagy Adonajt, azaz a régi izraelita isten nevet kell olvasni.

4. Isten a zsidó népet kiválasztotta, hogy az legyen különösen az ő népe minden nemzetek felett, melyek a földön vannak. (Móz. V. 14-2.)

5. Isten a többi népnek csak ura, de nem Istene, (Amos 3-2. és Ézs. 63-19.), amit a „Midrás” úgy értelmez, hogy csak a zsidók gyermekei Istennek, a gojok nem.

6. Isten ezen kiválasztás hitelül szerződést, vagy szövetséget kötött a zsidó néppel. Ez a szövetségkötés — bár csak egyoldalúan a zsidók részéről Nehemiás által K. e. 440 körül nagy lárma és szertartás között valóban megrendezett: meg-

Jegyzet: *Ez a „Jah” nem azonos a személynevek végén gyakran előforduló „jah” szótaggal, mint a theologusok helytelenül vallják. Az utóbbi „jah” melléknévképző, mely az árja nyelvből vétetett, ahol „jak” alakban az orosz „icus”-ban a latin és „ig”-ben a német nyelvben ma is 61. Adoniah léhat nem azt jelenti: Adón a Jehova; hanem adoni, azaz ragyogó, szép.

erősítésére és bizonyítására azonban az Írástudók a 3-ik században még „hét” ilyen szövetségekötést helyeztek el az akkor készített történeti könyvekben, amelyeknél a zsidóságot Ábrahám, Izsák, Jákob, Mózes, Józsuá, Salamon és Józsiás képviselték.

7. Isten azonban eme gyermekeivel sem érintkezik közvetlenül, hanem csak az ő szolgálói, a papok által. A pap a seregek urának küldöttje (Mai. 2-7.), az ő joga és kötelessége: a) az áldozat bemutatása, vagyis az istentisztelet végzése; azért Sámuel — az írástudó szerint — megdorgálta Sault, amikor áldozni merészalt; b) minden peres ügy megvizsgálása és a benne való ítélkezés (Móz. V. 17-8, 12.); c) Isten nevében áldást osztani és átkot szórni (Móz. V. 21-5. és 27-15, 16); d) a királyt felkenni, de csak olyant, akit Isten kijelöl és mint ilyent, a főpappal közöl (Móz. V. 17-14, 15.), azért a nép király választása Isten ellen elkövetett bűn (Sám. I. 12-17.) Ilyen papokul rendelte Isten elsősorban Áron utódait, az alsóbbrendű szolgálatra pedig ennek rokonait, a lévítákat, de utoljára az egész zsidó népet. (Ézs. 61-6.)

A papság hatalma a főpap kezében összpontosul, aki egyedül hivatott ítélkezni az egyházi személyek és ügyek felett (Zak. 3-7).

Hogy a főpap felette állna a királynak, azt nyíltan nem áuitják az írástudók, de a Melkicedek történetben olyan király képet mutatnak be igazinak, aki egyúttal főpap is: különben pedig a főpap fölsorolt jogaiból és megkoronáztatásából (Zak. 6-11) természetszerűleg következik, hogy ő felette áll a királynak.

8. A zsidó hittan második főszabálya, hogy az emberi lélek, a nefes, nem más, mint a vér, mely az étellel azonos. (Móz. V. 15-30 és V. 12-23) és egyenlő az állat lelkével (Préd. 3-21), tehát halandó és megölhető (Ézs. 38-18; 88 zs. 5 v.; 115 zs. 17 vers).

9. Túlvilági lét ennek következtében nincs.

10. Az ember életcélja az evés, ivás és az élvezet; amit a Prédikátor könyve négyszer hangsúlyoz, de a zsidóság költött és valódi ősei, így Lót, Ábrahám, Jákob, Dávid és Salamon a gyakorlatban is kirívóan szemléltetnek.

A zsidó erkölcsstan.

A bűnért bűnhődni kell, akár szándékosan, akár tudatlanul követtett az el: itt alku nincs. Isten ezt az elvet tette az élet és minden emberi társaság alaptörvényévé; melyet ha az ember tagad, vagy nem alkalmaz: a természet, vagy láthatatlan kezek hajtják végre rajta és intézményein. Valódi vallás erkölcsstanának csak ez az isteni törvény lehet alapja és kiinduló pontja.

A zsidó klerikalizmus ezzel ellentétben azt tanítja, hogy Isten a zsidók bűneit megbocsátja, de a többi embereket nem. Ez a bűnbocsánat tulajdonképen már a szövetségnek egyik főpontját képezi. (Jer. 31-31, 34), azért felesleges is lett volna egyéb erkölcsi szabályokat is felállítani, ha a zsidók valamenynyien idegenek között éltek volna. Ámde Palesztinában saját országuk is volt, amelyben idegenek nélkül egy tömegben laktak, ahol Nehemiás óta képzeletben mindnyájan élvezhették ugyan a kiváltsátság tudatát, de a valóságban nem volt szenvedő alany, akivel szemben érvényesíthették volna azt. Ehhez járult még, hogy az egész harmadik század folyamán a Ptolemeusok jóvoltából majdnem független állami életet élhettek, amelynek rendjét,

nyekkel biztosítaniok kellett. Ilyen körülmények között szerkesztették az Írástudók több polgári törvénnyel együtt a tíz parancsolatot, — az utóbbit az egyiptomi vallás feltámadás könyvének halottvallomásából és a zend vallás erkölcsi törvényeiből. A tízparancsolat törvényeinek érvényességét azonban lerombolja a bűnbocsánat tana, melyet az írástudók szokásuk szerint számtalanszor ismételnek, mint ma a reklámot, folyton szem elé vetítőnek (Móz. 11. 34-9; Rám. II. 12-31; Kir. 1. 8-50; 25. zs. 7. v.; 71). zs. 8. v. stb.) és a bűnbak szertartásával, inog az

egyéb büntől mentesítő áldozatok ajánlgatásával valóságos vásárt űznek vele.

De hatálytalanítják a tízparancsolatot azok a törvények is, melyek — ellentétben ezen idegenből kölcsönzött gyűjteménnyel — a zsidó lélekből fakadnak. Ilyenek: Testvéred öld meg, ha bálványimádásra csábit téged (Moz. V. 13-6,16); A vérbosszút az öregek segítsék elő (Moz. V. 19-11); Szemed ne lásson kíméletet, hanem élet vesszen életért, szem szemért, fog fogért (Móz. V. 19-21.) A paráznság tiltásával szemben pedig a nemzet eszményképének festi az Írástudó Ábrahámot, a ki útjában minden veszélyes szakadékot felesége szépségével hidal át; amivel, valamint Eszter történetével megtanítja az utókort arra, hogy ezt a kincset nem annyira a tíz parancsolat, mint inkább a hasznosság szempontjából kell értékesíteni.

De a zsidó erkölcsan még sem ezen törvényekben, hanem inkább azon parancsokban és jóslatokban nyilvánul a maga leplezetlen valóságában, a melyekben az idegenekhez való viszonyt szabályozza:

Ne emlékezz a mi korábbi gonoszságunkra, de add vissza hétszeresen szomszédainknak az ő reánk szórt szidalmazásukat (79. zs. 8, 12 v.) Ez a valódi zsidó imádság.

Az Ur megesküdtött apáidnak, hogy ad neked nagy és szép városokat, melyeket nem te építettél; minden javakkal teli házakat, melyeket nem te töltél meg; kutakat, melyeket nem te ástál; szőlőskerteket és olajerdőket, melyeket nem te ültettél (Móz. V. 6-10, 11.) Ma már látjuk, hogy mi módon megy végbe ez az adományozás a börzén, bankokban és kartellekben.

— Ezt a gondolatot különben a zendavestából kölcsönözték az írástudók, csak hogy ott az ilyenfajta vagyonszerzés, vagy törekvés bűnnek van minősítve.

Ölj meg minden fiúgyermeket és minden asszonyt az elfogott midiániták között (Móz. V. 31-17.)

Most pedig menj, vágd ameletek, pusztítsd el mindenét, ne kíméld! Öld meg a férfit és nőt, a gyermeket és csecsemőt; ökröt, juhot, tevét és szamarat (Sám. I. 15-3)!

Óh Babilon, boldog lesz, aki a te kicsinyeidet a kövekhez veri (137 zs. 9 v.).

Az Úr így szólt: lábad mártsad ellenséged vérébe és kutyáid nyelvét ugyanabba (68 zs. 23 v.).

A dögöt ne edd meg, hanem add ételül az idegennek, hogy az egye meg (Móz. V. 14-21)!

Adj kölcsönt sok nemzetnek, de te ne végy kölcsönt; te uralkodj sok nemzetten, de azok ne uralkodjanak te rajtad (Móz. V. 15-6)!

Idegennek kölcsönözhetsz uzsorakamatra (Móz. V. 23-20)!

Az Úr téged fejjé tesz és nem farokká. Egyedül te leszel felül és te nem leszel alul (Móz. V. 28-12, 13.).

Kérd tőlem és én örökségül adom neked a gojokat és a föld legvégső részeit birtokul (2. zs. 8. v.)!

A magas Isten borzasztó, 0 leigázza nekünk a népeket és a nemzeteket lábaink alá hajtja (47 zs. 2, 3 v.).

Ébredj Izrael Istene! Látogasd meg az összes gójokat! Ne légy irgalmas egy vétkező iránt se! Emészd meg őket haragodban, emészd meg, hogy ne legyenek: hadd tudják meg, hogy Jákob által Isten uralkodik a föld végső határáig (59 zs. 5, 13 v.).

Isten a zsidóknak adta a gójok földjeit és ők örökölték a népek munkáját (105 zs. 44. v.).

Az Ur szentjei (a zsidó papok) kezében legyenek kétélű kardok, hogy busszut álljanak a gójokon és a büntetést végrehajtsák a népeken; hogy kötözzék meg azok királyait láncokkal, előkelőiket pedig verjék vasbilincsekbe (141) zs. 5, 9 v.).

Isten így szól Cionhoz: a királyok és királynők mind a te dajkáid lesznek; földig fognak előtted hajolni és lábaid porát fogják felnyalni (Ézs. 49-23).

Saját hússal etetem azokat, akik téged elnyomnak és saját vérüktől részegednek meg azok (Ézs. 49-26).

A gojok ereje tied lesz. Idegenek fiai építik fel falaidat és az ő királyaik neked szolgálnak. A nemzetek és államok, melyek nem neked szolgálnak, elvesznek. Te fogod szívni a gojok tejét és királyaik mellét. (Ézs. 60).

Gójok őrzik a te nyájaidat és idegenek fiai szántják földedet és kapálják szölleidet. Te eszed a gójok gazdagságát és az ő dicsőségükkel te fogsz dicsekedni (Ézs. 61.)

Isten így szól Jákob örökségéhez: te vagy az én harci bárdom és hadi fegyverem; általad töröm darabokra a nemzeteket és veled rombolom szét az országokat; veled öletem meg a vezéreket és uralkodókat (Jer. 51.)

Ti fogjátok enni a hatalmasok húsát és inni a föld fejedelmeinek vérét (Kzék. 39-48.)

Ama királyok napjaiban az egek Istene egy királyságot alapít, a mely sohasem pusztul el: ez a királyság nem engedtetik át más népnek, hanem ez tori darabokra és ez emészti meg az összes államokat (Dán. 2-44.)

Az ország és uralom az egéfcz ég alatt a legmagasabb Isten szentjei népének adatik; minden hatalom csak neki szolgál és neki engedelmeskedik (Dán. 8-27.)

Jákob maradéka olyan lesz a népek között, mint az oroszlán az erdő vadállatai között és mint a fiatal oroszlán a juhnyáj között: a ki ha keresztül megy, letiporja, vagy darabokra tépi azokat és senki sem tudja őket megszabadítani (Mik. 5-8.)

Röviden összefoglalva ez a zsidó hit- és erkölcsan, mely Nehemiás óta a zsidóság gondolkodását, cselekvését, céljait és terveit uralta és ma is teljes mértékben uralja. Magától értetődik azonban, hogy nem minden zsidó képes ennek a hitnek, vagy inkább hitetlenségnek infernójába leereszkedni és nem minden zsidó tud ezekkel az erkölcsi elvekkkel megbarátkozni. Már Nehemiás egy hétig tartó törvény olvasása és magyarázása megmutatta, hogy a jeruzsálemi zsidók sem nagyon lelkesedtek az ilyen hit- és erkölcsi elvekkel összekötött kiválasztottsáért: az északiakról pedig bizonyosra lehetett venni, hogy ők, a kik nemesebb gondolkodásuk folytán eddig is gyűlölték a júdeai klerikálizmust; most ezen új hit és erkölcsi törvények hallattára felháborodva fogják azokat elutasítani. A synhedrion tehát gondolt egyet és kettő lett belőle. Igen, valóban kettő: egy zsidó, meg egy perzsa hit- és erkölcsan.

Zendavesta az ótestámentomban.

Mint fentebb láttuk, a zsidó klerikálizmus egyiptomi minta szerint a nép számára mindig más vallást készített, mint a melyet maga vallott. A babiloni fogság és főleg Nehemiás után azonban, mikor az egész nép előtt elárulta titkai és tervei egy részét, nem folytathatta tovább ezt a gyakorlatot: azért úgy segített magán, hogy mivel a perzsákkal való érintkezés folytán úgy is sok zsidó átvette már azok vallásos nézeteit; a zend vallás rövid kivonatát belekeverte a bibliába. A zend vallás lényege és tartalma Jób- és a Példabeszédek könyvében, azonkívül 47 zsoltárban tisztán felismerhető, a mely három könyv eredetének és mivoltának megismerése nélkül senki sem képes a bibliában eligazodni.

Hogy az említett három könyv egészen más világnézet terméke, mint a többi ótestámentomi iratok, arra nézve nincs véleménykülönbség a bibliai tudósok között: de hogy ez az ellentét miben áll és főleg honnan ered, e körül már nagyon megoszlanak a nézetek. A kérdés sarkpontja Uz tartomány helyének megállapításában rejlik, a mi eddig az árja theologusoknak nem sikerült, mert a sabeánok kilétével a több Sába nevű város láttára nem tudtak tisztába jönni; azért Uzt Mezopotámiában, Arábiában és Júdeában keresték.

A sabeánok alatt a dolog természete szerint egyik Sába város lakóit sem érthetjük, mert hiszen városi lakosok nem szoktak lóra ülni és rablókalandokat rendezni; hanem csakis a Perzsa öböl nyugati partján élő nomád akkádokat. Ha ezt tudjuk, akkor azonnal megtaláljuk a helyet, a hol Uz feküdt, de együtt-

tal megértjük azt a viszonyt is, mely Jób könyve és az ótestámentomi iratok, valamint az egész zsidóság között fennáll.

A könyv szerint Jóbot megtámadják a sabeánok, a kik tehát a Perzsa öböl nyugati partján élnek; az után a káldok, kiknek birodalma a Tigris és Eufrates között terül el. Uznak tehát szomszédosnak kellett lennie Babilonnal és a Perzsa öböllel. Ez a szomszédság nem kereshető a két támadótól nyugatra; mert ott az arab sivatagba ütközünk, a hol nagy gazdagságról szósem lehetett; hanem csakis keletre, azaz Perzsiában. A könyv havazásról, jégről, olvadásról és nagy áradásokról beszél; agyagból épült házakét emlit; vadszamár, ló, teve, kőszáli sas és oroszlán otthonosak hazájában; ugyanott lovashadseregek indulnak csatába. Ilyen ország, a hol mindez érthető és természetes, nem lehetett sem Babilónia, sem Arábia, sem Palesztina, hanem egyes-egyedül Perzsia.

Ehhez járul még, hogy a könyv párbeszédnek alakjában van írva, amit a tartalom nem indokol: mert a szereplők nem kérdeznek és felelnek, sőt ellentét sincs előadásukban, amennyiben — eltekintve némi látszólagos kétely felvetésétől — mind a hatan ugyanazon elveket és igazságokat adják elő. Ezek az igazságok pedig homlokegyenest ellenkeznek a zsidók vallási és erkölcsi törvényeivel, de még inkább életükkel és cselekedetükkel, ellenben megegyeznek a zendek hit és erkölcsi tanításával. A szerző tehát Perzsiában él és perzsa pap, aki azért írja művét párbeszédnek, mert szent könyve, a zendavesta is abban van írva, tehát előtte ez a vallásos iratok szentesített alakja. E könyv figyelmes átolvasása után azonnal világos előttünk, hogy nem más ez, mint a hosszú és magasan szárnyaló zendavesta tanainak a nép számára szemléltető módon irt összefoglalása, mely eredetileg perzsa nyelven íratott, arról fordították kaldra, majd az utóbbiról kalddal vegyes héberre. Zsidó betoldás kevés van benne, csak a nevek vannak zsidósítva.

Második kölcsönzése az ótestámentomnak a Példabeszédek könyve, melyben még kirívóbban tűnik elő a zsidó és zend vallás közötti ellentét. Ezt a könyvet az írástudók Salamon neve alatt iktatták a kánonba, tartalma azonban első látásra elárulja származása helyét és azt a környezetet, melybe beletartozott, mert az állami, társadalmi, földrajzi és éghajlati viszonyok, melyekre a Példabeszédek mutatnak; a hit és erkölcsi elvek, melyük belőlük előtűnnek, mind Jób könyvével és a zend val-

lással vágnak egybe; ellenben semmi sem áll tőlük távolabb, mint a zsidó hit- és erkölctan.

A Példabeszédek könyve egy neijüségét ismer (18. r. 22. v.) egy Istenről tanít (9. r. 10. v.), aki mindenütt jelen van és mindent lát (15. r. 3. v.), legnagyobb kincsnek a tudományt és bölcsességet tartja (8. r. 11. v.), legmegvetetiidöbb bűnnek pociig a paráznságot (7. r.), bűnbocsánatot nem ismer (14. r. 11. v.) tiltja, hogy örüljünk ellenségeink romlásán (24. r. 17. v.), pokolról és kárhozatról beszél (27. r. 20. v.), ajánlja a bűn bevallását és elhagyását (28. r. 13. v.), szól igazságosság által felmagasztalt nemzetről (14. r. 34. v.) és igazságosság által megalapozott trónról (16. r. 12. v.), aratás idején esett hóról (26. r. 1. v.), hideg időről (25. r. 30. v.), vajköpülésről (30. r. 33. v.), lóról (26. r. 3. v.), agár kutyáról (30. r. 3i. v.), tiltja az uzsorát (28. r. 8. v.), a szegényt a gazdag szolgájának, az adóst pedig a hitelező rabjának nevezi. (22. r. 7. v.)

Mindezzel szemben tény, hogy Palestinában nem volt sem hó, sem hideg, ott az agarat épen nem, a lovat pedig csak hírből ismerték, vaját a zsidók nem köpültek, mert tejelő szarvasmarhát nem tenyésztettek, a zsidó nép több Isten létezésében hitt, a zsidó papi kaszt pedig egyben sem: a zsidó erkölctan alap-tétele a bűnbocsánat; ugyanaz átokra és gyűlöletre buzdít az ellenség ellen; a zsidó vallás szerint a papokra általában és feltétlenül, a népre pedig viszonylagosan minden cselekvésnél fennáll a büntetlenség, azért erkölctana nyíltan hirdeti, hogy gojnak adhatsz uzsorakamatra és arathatsz ott, ahol nem vetettél. Mindezek tudatában joggal állíthatjuk, hogy miként Jób, úgy a Példabeszédek könyvét is a zend vallásos iratokból másolták az Írástudók.

A zsidó klerikálizmusnak eddig csak utánzó és kölcsönző képességét tapasztaltuk: de a zsolttároknaél elérkeztünk arra a térre, ahol szellemének eredeti alkotásait is szemlélhetjük. A zsolttárok megértése végett azonban előre kell bocsátanom, hogy a régi zsidó istentisztelet csupán áldozásból állt; az imádság nem tartozott hozzá, még kevésbbé az ének, mely nem egyéb, mint dallamosított imádság. De a fogság után, az akkor szervezett zsinagógákban, mivel pap nem volt mindenütt, tehát áldozni nem lehetett, — perzsa mintára imádkozni kezdtek a zsidók és imáikhoz az alakot és gondolatokat eleinte a zendavestából kölcsönözték, később pedig az Írástudók valódi és eredeti zsidó

imákat is készítettek. Ezek a kölcsönzött és eredeti zsidó imák a zsoltárok, melyeket a zsidók a zsinagógákban és az utcák szegletein — miként ma is ünnepnapokon az orthodox imaházakban — torkuk szakadtából kiabáltak, de sohasem énekeltek. Mivel sohasem énekeltek, éneklő tehetség nem is fejlődött bennük: azért Wagner, a nagy zeneköltő azt mondja róluk, hogy nem énekelnek, hanem gurgulyáznak. Az igazi éneklést csak a múlt században honosították meg templomaikban, amelynek létrehozásában Ausztriában Sulzer, Németországban Levandovski, Franciaországban pedig Naumburg fáradozott. A zsoltárok egyébként eredeti alakjukban alkalmatlanok is a megzenésítésre, mert csak gondolat rithmus van bennük, de szabályosan ismétlődő számú szótagból álló sorok, vagy szakaszok nincsenek. Minden olyan állítás, vagy feltevés tehát, mely a zsoltárokat Dáviddal, vagy a fogság előtti zsidósággal hozza kapcsolatba, — tévedés.

A bibliában ismert 149 zsoltár közül (a 14-ik u. i. azonos az 53-ikkal) 47-et az Írástudók a perzsa szentkönyv második részéből, az u. n. „Jasnából” vettek, ezeken kívül 15-öt még ugyanonnan kölcsönöztek, de zsidó gondolatokkal toldottak meg: 87-et azonban kétségteleuül maguk költöttek. Lássuk tehát, mit termel az Írástudó ott, ahol nem vádolható utánzással!

A 2-ik zsoltár Makkabeus Simont dicsőíti és a zsidók világhuralmát ígérteti Istennel.

A 4.5-ik egy királynak hízeleg és háremét dicséri.

A 74-ik Antiochus Epifanes betörésén kesereg.

A 77-ik más istenek létezését is elismeri.

A 78-ik a koholt zsidó őstörténet összefoglalása.

A 79-ik bűnbocsánatot követel a zsidók számára, de hét-szeres bosszúállást a gojokkal szemben.

A 80-ik szemrehányással illeti Jehovát, amiért nem védi meg a zsidókat.

A 88-ik a lélek halhatatlanságát tagadja.

A 89-ik a lélek halhatatlanságát tagadja és kérdőre vonja Jehovát a Dávidnak tett esküje meg nem tartása miatt.

A 98-ik lármával és kiabálással imádja Jehovát.

A 103-ik minden bűnét megbocsátja annak a zsidónak, aki a szövetséget megtartja.

A 105-ik és 106-ik kérdés a zsidó történet eseményeivel.

A 110-ik Makkabeus Simont Melkicedeknek nevezi és a gojok között (K. e. 14 l-ben) véghezvitt öldöklését dicsőíti.

A 115-ik a zsidók elszaporodását jósolja és a halhatatlanságot tagadja. A 129-ik átkozza a gojokat stb.

A vegyes zsolttáraknak iskolapéldája az 51-ik, melynek zend része az áldozatok hiábavalóságát hangsúlyozza, míg a zsidó hozzátoldás minden átmenet nélkül az áldozást parancsolja.

A tiszta zend zsolttárakat egyszerre meglehet az előbbiektől különböztetni, mert nem emelnek válaszfalat a fajok és nemzetek között. Ezek a hymnusok Isten nagyságát és bölcsességét magasztalják, ki az egekben trónol és a szelek szárnyain, vagy egy kerubon (sas) járja be az eget és földet: igazsággal ítél, azaz irgalmatlanul bünteti ellenségét, a gonoszt; de megjutalmazza a jókat, kik az ő gyermekei. Gyönyörűen látható mindez a 35. 36. 37, és 38. zsolttárban, főképen pedig a 119-ikben, mely utóbbi egy zend pap művészi imája. A zend zsolttárak nem gyűlölnék, se nem átkozódnak: ellenségeik alatt csak Isten ellenségeit, azaz a gonoszokat értik, de azokra sem végromlást, hanem csak igazságos Ítéletet kérnek.

A zend iratok kölcsönzésével egy valódi és magas fejlettségű vallás elvei jutottak az ótestamentomba, amely kizárólag ezek révén lett isteni kijelentéssé és szent könyvvé. Másrésről azonban a három zend mű beiktatásával az Írástudók egyszerre homályossá és érthetlenné tették a bibliát az avatatlanok előtt, amit még növeltek és fokoztak azzal, hogy e zend iratok egyes gondolatait és kifejezéseit beleszórták a mózesi és a többi történeti könyvekbe, de még nagyobb mértékben a próféta iratokba. Ezekben Idvül a zend vallás hatásának ellensúlyozására a bibliai iratokhoz egy új könyvet csatoltak, a Salamonnak tulajdonított Prédikátor könyve cím alatt, mely a zend iratok hangját utánozza és egyes igazságait, mint pl. a lélek (rucha) lételet és Istennel való rokonságát látszólag elfogadja; de csak azért, hogy az egész zend vallási rendszert annál gyanutlanabban tagadhassa és cáfolhassa.

A zsidó felebaráti szeretet.

De vannak még egyes fogalmak, szavak és kifejezések is az ótestámentomban, melyekkel az Írástudók szintén annak értetlenségét akarják előidézni. Így ha valaki zsidó tudósok előtt felhossa e szent könyvnek az idegenek iránt gyűlöletet tanító erkölcsstanát: rögtön azzal védekeznek, hogy ez a könyv évezredek változó törvényeit foglalja magában és diadallal mutatnak olyan törvényekre, melyek szerintük, mint újabbak, felebaráti szeretetet és az idegeneket illetőleg a zsidókkal egyenlő elbánást parancsolnak. Ez azonban csak kibúvó és szerecsenmosdatás: mert az ótestámentomban vannak ugyan becses régi faj- és vallástörténeti adatok, sőt régi szertartási törvények is, — amely utóbbiak közt legérdekesebbek Ezekiélnek Mózeséitől eltérő, tehát régibb áldozati szabályai, — régi zsidó erkölcsi törvények azonban ebben a szentkönyvben nincsenek; ezek mind a 3-ik és 2-ik század termékei. Idegenekről pedig szól ugyan az ótestámentom a szeretet és emberi egyenlőség hangján, de ilyenkor az idegent a „gér” szóval jelöli, mely alatt a babiloni, vagy alexandriai, vagy egyéb külföldi zsidót érti, de sohasem a „goj”, vagyis a nem zsidót. A gér, vagy ritkábban nákri szó alá pedig azért rejti a szentíró emez atyjafiait, mert nem akarja, hogy a mózesi könyvek szerkesztésének kora a diasporában élő zsidóság említésével kiderüljön.

A messiás.

A keresztyénségre gyakorolt hatásánál fogva azonban nem kis jelentőségű az a titok és rejtély sem, amely az ótestámentom messiásának alakját övezi. Itt azonban különbséget kell tennünk a zend és a zsidó messiási fogalom között. A biblia elején a bűnbeeséssel kapcsolatban említett szabadító azonos a zendek Saosiankjávi, aki a teremtés egész történetével együtt a zenda-veszfából kölesönötetett, akiről azonban az ótestámentomban többé nem esik szó. A zsidó messiás, vagy mosiah ellenben Nehemiás 9-27. v. szerint tisztán olyan férfiakat jelent, akik a zsidókat ellenségeik kezéből megszabadítottak. Ilyen messiás alatt az ótestámentom mindazon helyeken Zerubábelt érti, ahol a szabadítót Dávid utódjának mondja; mindazon helyeken pedig valamelyik Makkabeusra céloz, ahol az illetőt egyúttal főpapnak nevezi; míg a legtöbb jóslatban a messiás azonos Nehemiással.

Nehemiásról az Írástudó már Móz. V. 18-15, 18. v.-ben elhelyez egy ilyen jövendölést; majd élettörténetét magán Nehemiás könyvének kívül röviden elbeszéli Ézs. 49 és 53, továbbá Dániel 9. részében, végül mind a három zsidó messiásról megemlékezik több zsoltárban. Ezekből a forrásokból megtudjuk, hogy Nehemiás K. e. 467-ben nem a papi rendből, hanem, a népből született; már ifjú korában Xerxes udvarába került, ahol a király pohárnokává, később pedig Palestma kormányzójává lett; e két állását kétszer felcserélte, azaz Jeruzsálemből kétszer visszatért a királyi udvarba; hivatalos hatalmával, mint Jeruzselem falainak építője és egy világuralmat igénylő nemzet szervezője, állandóan visszaélt; végül valamely nagy bűnt követett el, valószínűleg lázadást szervezett Palestinában magából a perzsa királyi udvarból, amely felfedeztetvén, K. e. 405-ben életével lakolt érte; vallatása és keresztrefeszítése alatt nem árulta el bűntársait, a papokat, akiknek egész életén át vak eszköze volt; azért mondja Ézs. 53-12. verse, hogy ő sokak bűnét magára vette.

A talmud.

A zend vallás és a zsidó klerikalizmus összekeverésével a synhedrionnak két célt részben sikerült elérnie: a papi rend és a Palestinán kívül élő zsidóság, mely a mysteriumokban szervezve és felvilágosítva volt, — nagyjában tudta, hogy miért történt a keverés; a palestinai és főleg galileai szegény zsidóság viszont a biblia zend részleteiben megtalálhatta a maga Istenét és a vallásos lélek ízléséhez illő erkölcsi törvényeket. Azon műveltebb, jobb lelkek előtt pedig, akik az ellentétet észrevették és a magyarázatot jóhiszeműen keresték, a synhedrion lebecsátotta a sorompót és kijelentette, hogy Isten a törvénnyel együtt a magyarázatot is megadta Mózesnek, de nem Írásban, hanem szóban; melyet Mózes a prófétákon, főleg Jeremiáson és Baruchou át a synhedrionhoz juttatott. Ez az isteni törvényt magyarázat a hagyomány, melyből a synhedrion az Írástudók által mindig közöl annyit a zsidó néppel, amennyit közölni időnként szükségesnek lát. E hagyomány leírását Isten megtiltotta, hogy a gójok meg ne ismerjék — mondja a midrás, — de az Írástudók utódai, a talmudisták, mégis leírták és „misna” néven ez lett első része a bibliánál is jobban olvasott talmudnak. A misnát, mely terjedelmre akkora, mint az ótestamentom, a babiloni zsidó paptudósok 7-800 éven át magyarázhatták és magyarázataikat „gemara” néven a misnánál hatszor nagyobb könyvbe foglalták. A misna tehát az ótestamentumi törvények isteni magyarázata, a gemara pedig ezen isteni magyarázat emberi magyarázata: e két magyarázat együttvéve neveztetik talmudnak.

A talmud a K. e. 2-ik és K. u. 6-ik század között lefolyt időben ólt zsidó Írástudók szellemi tornája, melynek rendeltetése az, hogy a nyHleiiumokba nem teljesen beavatott vallásos lelkű

zsidókat, kik az ótestámentom ellenmondásaiból kiutat keresnek, a magyarázatok még érthetlenebb és kuszáltabb tömkelegébe csalják és ott örökre fogva tartásák. Mikor szélcsend van, vagy a zsidó kiválasztottság hajója dagadó vitorlával siklik a világoraalom felé: akkor a „látók” szerint a talmud az emberiség legdrágább gyöngyszeme, mely magában rejti az isteni és emberi bölcsesség egész kvintessenciáját. Ha azonban elfogulatlan tudósok — a zsidók szerint antisemiták — feltörik ezt a gyöngyburkot és benne az ótestamentuménál is hevesebb gőjgyűlöletet, meg zsidó világoralmi törekvéseket fedeznek fel: akkor ugyanazon beavatottak szerint, a talmud egyszerre több évszázadban élő és sokszor ellentétes felfogású rabbik magánvéleményének gyűjteményévé szerényül, mely nem tekinthető a zsidóság egyes hitvallásának. Ezen utóbbi nézetet vallják a zsidóság leg-hivatottabb képviselői, az „Etika a talmudban” írói is, melyet — nem akarván zsidóbb lenni a zsidónál — én is elfogadok.

Jézus.

Már előbb említettem, hogy a synhedrion a zend és zsidó vallás tanainak összekeverésével, valamint az ellentéteknek a talmudban és egyéb magyarázatokban való kiélezésével céljait csak részben érte el. Palesztinában u. i. ezen ellenmondások következtében vallási pártok keletkeztek, melyek a zend örök életet, vagy a zsidó túlvilági lét tagadását és a mózesi törvények külsőségét, vagy a zend erkölcsan szigorú bensőségét írva zászlójukra, heves harcot kezdtek egymás ellen. Ebből a viszályból, ha Róma ott nincs, bizonyára forradalmak és új vallások támadnak, amikor szétrobban a mesterségesen tenyésztett zsidó vallási és faji öntudat. Róma azonban minden forrongásban világbirodalma lángralobbanásától félt, amiért azokat vaskézrel fojtotta el. Így a palesztinai pártok előtt el lévén zárva a nyílt küzdelem lehetősége, szócsatákban öntötték ki kölcsönös gyűlöletüket, vagy sokan megundorodva örökké civakodó embertársaiktól, a pusztába vonultak és lelkük békéjét, összhangját elmélkedésben és igénytelenségben ott keresték. Ezt a lelki békét bizonyára többen meg is találták, de senki sem oly tökéletesen, mint Jézus.

Jézus szemlélete tiszta és egyszerű. Az ótestamentum zend vallásos részét világosan megkülönbözteti a zsidó vallástalanságtól és az előbbi fejletlenségéig; felismerve, a mindenütt jelenvaló Istent megtalálja ott, ahol legközelebb van hozzánk, — lelkiismeretünkben. Azután tudtára ébred annak, hogy nemcsak a jók fiai Istennek, mint a zend vallás tanítja és nemcsak a zsidók, mint az Írástudó állítja, hanem minden emberek. Majd megállapítja, hogy az erkölcsi világrend alapja nem a zsidó gyűlölet, hanem a zend igazság, hanem az önfeláldozó szeretet. Hittanában óriási jelentőségű a zsidó és rend közvetítő tagadása, mellyel

örök időkre megbélyegez minden ki klerikalizmust; nemkevésbé azonban az emberi testvériség hirdetése, mellyel elkárhoztat minden kasztrendszer és kiválasztottságot. Erkölcstana csak kötelességet ismer, érdemet nem: amivel lehetetlenné teszi, hogy valaki tetteiért, vagy éppen születésével jogcímet találjon embertársai fölé való emelkedésre és azok nyomorúságával járó megjutalmazásra. A bűn irgalmatlan megbüntetését vallja a konkolyról, a talentumokról és a gyümölcstelen fákról szóló példázataiban; míg a tékozló fiúban a büntetés elszenvedése után és komoly megtérés esetén utat mutat a tisztulásra: amely kettős igazsággal a keresztyén nevelés útját jelöli ki és az igazságra épült állam jogrendjét támasztja alá. Jézus vallása, miként Zarathustráé, a személyes rossz létét és működését elismeri, de az ellene vívandó harcban azt tanácsolja, hogy a rosszat nem fegyverrel vagy egyéb erőszakkal, hanem jóval kell meggyőzni: e törvénnyel viszont a békés, kellemes és boldog társadalmi együttélés feltételeit teremti meg.

Zarathustra évezredekkel előzte meg korát: Jézus évtizezredekkel. Nem csoda tehát, ha e legnagyobb vallásalapítót mind a mai napig csak kevesen értették meg és még kevesebben követték. Életét, tanait és a zsidósághoz való viszonyát nem is érthetjük meg Galilea és Júdea népe vérösszetételének ismerete nélkül. Az előbb mondottakból tudjuk, hogy Júdeában egy csekély héber elem olvadt a nagyszámú hittitákba és az így létrejött zsidóság is egészen Jézus koráig keveredett a görög filiszteusokkal. Júdea népe tehát legalább 90 százalékáig árja volt, mely veleszületett hajlamánál és az állandó egyiptomi befolyásnál fogva a lehető legnagyobb túlzásig nevelte magában az árják három csúf — és az egész emberiségre átkos tulajdonságát: a telhetetlenséget, kegyetlenséget és e kettő melegágyát, a klerikalizmust. Galileában ezzel ellentétben nagyszámú héber olvasztott magába kevesebb hittitát és ebbe a vegyületbe is Tyrusból — a bibliából ismert érintkezés és házasodás következtében állandóan turáni vér szivárgott. Mert mint fentebb láttuk, Tyrusban eredetileg is erős turáni elem volt, később pedig Ezékiel 27. része szerint árvádi, tehát magyar zsoldos katonasággal őriztette falait, sőt hajósai nagy részét is Árvádból toborozta.

Jézus vérszerint galileai, tehát fajilag kevés közo van a zsidósághoz; hitének pedig éppen semmi n zHidók vallásához, ha

mégis hasonlítani akarnánk, akkor ő a tűz, a zsidósága a víz; ő a déli napfény, a zsidóság az éjféλι sötétség. Élettörténetének írói azonban zsidók voltak, akik az ótestamentom szemüvegén át nézték és az Írástudók hatása alatt élve rajzolták meg egyéniségét és írták le szavait, meg gondolatait. Fellépése után alig 2-3 évet töltött bámulói és tisztelői között és mikor fénylő meteor-ként eltűnt előlük, nem tudtak rá úgy visszaemlékezni, hogy Mózeset, Dávidot, Illést, főképen pedig Nehemiást elfelejtették volna. Azért távozása után őt mindinkább az ótestamentomi hősök és messiások közé helyezték, majd velük azonosították és utoljára az ő neve alatt nagy részben azok életét és koholt csodatételeit beszélték el. Jézust ezért zavartalanul csak a hegyi beszédben és példázataiban szemlélhetjük, de az igazságkeresők előtt ezekből is kitündöklök szellemének, hitének és erkölcsi érzésének egyelőre elérhetetlen fennköltisége.

Tudjuk, hogy Jézus lelke és szeretete az egész világot képes volt felölelni, csak az Írástudót, farrizeust és a papot nem; ez utóbbiak kasztjában azonban Jeruzsálem elpusztítása (K. u. 70.) óta Ézs. 61-6. v. értelmében benne van az egész zsidóság. Méltatlankodását és bosszúságát nem tudta és nem is akarta elrejteni, valahányszor e három emberfajtaról beszélt, vagy ennek valamelyikét közelében érezte. De hogy Jézus vallása engesztelhetetlen ellensége a zsidóságnak, azt Jézus felléptekor & synhedrion is azonnal észrevette és gyökeres kiirtását is tüstént megkezdzte. Birói illetékességét a római senatus főbenjáró bűnökre nem terjesztvén ki, Jézust a helytartó jelenlétében nem ölhetze meg, tehát hamis váddal csikarta ki ellene Pilátustól a halálos Ítéletet. Később pedig, mikor Pilátus egy időre Rómába távozott, — majd mikor Tiberius halála és Caligula trónralépte között rövid interregnum állt be: ezeket az alkalmakat is azonnal megragadta, hogy Jézus követőit, Istvánt és a többieket megölettesse. Ezt a Jézusüldözést a zsidóság a keresztyénség első századaiban szünetnélkül folytatta; később pedig az orosz kommunizmusig, mint épen ez tanúsítja, az alkalom és főleg hatalom hiányában csak ideiglenesen hagyott fel annak öldöklő formájával.

A zsidóságnak Jézus- és vallása ellen érzett ilyen gyűlölete természetes és magától értetődő. Csodálatos azonban, hogy ezzel szemben a keresztyénség kíméletes és türelmes a zsidóság iránt: az ő kárára elkövetett kihágásait nemcsak nem torolja meg, hanem valósággal védi, dédelgeti üldözőjét; sokszor nagyobb buz-

gósággal, mint más nemzetiségű, vagy más egyházszervezethez tartozó hittestvérét; nem ritkán, mint igazi testvéreit. Jézus megfeszítése óta a zsidóság csak a kereszt árnyékában virul és terjeszkedik, ellenben a nem keresztyén emberiség között képtelen gyökeret verni, vagy nagyobb hatalomra szert tenni.

Ez a jelenség azonban nem a véletlen játéka, hanem a keresztyénség képmutatásának természetes következménye. A ker. egyházak u. i. — eltekintve koronként egyes nagy lelkek és csoportok kivételétől — magukénak vallják ugyan Jézust összes elveivel együtt, de az utóbbiakat szegre akasztják, mint Tisza Kálmán a bihari pontokat és cselekvésükben teljesen a zsidó erkölcsstan szerint élnek. A keresztyénség e szerint a gyakorlatban ma még közelebb áll a zsidósághoz, mint Zarathustrához, vagy éppen Jézushoz: nem egy államának és testületének a zsidóság elveire szüksége van, sőt magát a zsidóságot sem nélkülözheti, mert vele valósítja meg azokat a politikai és főleg gazdasági terveit, amelyeket ő maga — Jézus nyílt megtagadása nélkül nem vallhat sajátjainak.

A keresztyénség kimagasló férfiai tehát ezt az erkölcsi rendszert védik, mikor újabb időben gyöngédségtől és érzékenységtől túlaradó filippikákat tartanak a zsidóság mellett. Eljárásukban természetesen nem Jézust képviselik, hanem annak a két hatalmas szervezetnek valamelyikét, amelyek eddig *oly* nagy sikerrel biztosították emez összenőtt ikerképződménynek: a Jézus nélküli keresztyénységnek és a zsidóságnak életműködését.

E két szervezet: a keresztyén klerikálizmus és a keresztyén szabadkőművesség.

Végül a felsorolt tények és adatok alapján feleljünk meg a zsidóság mivoltára vonatkozó kérdésünkre.

A zsidóság Nehemiás előtt egy kicsiny, kizárólag Jeruzsálemre és környékére szorítókozó sémita törzs volt, mely származására, nyelvére és vallására nézve, lényegben nem különbözött a többi sémita törzsektől.

Ugyanez a szó azonban Nehemiás óta nem jelent sem törzset, sem fajt, sem nemzetet, sem vallást; hanem egy érdekszövetséget és titkos társaságot, mely a faj, nemzet és vallás jelzavait, alakjait és szerveit azért használja, és alkalmazza, hogy általuk az emberiséget tévedésbe ejtve, erkölcsstanában bemutatott végcélját, az egész Föld feletti korlátlan uralmát megvalósítsa.

TARTALOMJEGYZÉK

Az árjak	3
A turániak	7
A kosiak	10
A sémiták	14
Az akkádok és sumirok	16
Az egyiptomi klerikálizmus	22
A zsidóság származása	31
A zsidó klerikálizmus	40
A zsidóság mint faj és nemzet	50
A zsidóság mint vallás	55
A zsidó hittan	61
A zsidó erkölestan	63
Zendavesta az ótestámentomban	67
A zsidó felebaráti szeretet	72
A messiás	73
A talmud	74
Jézus	76

SAJTÓHIBÁK.

Oldal Sor

19	21 kardalis helyett olvasandó:	: pardalis
19	25 vae „ „	van
26	21 nuysteriumokra	mysteriumokra
32	37 vidékéé	vidékén
35	16 kis	Kis
42	15 szyrusiak „ „	tyrusiak
47	28 gyakorolta „	gyakorolt